

HE 129/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta.

Laissa säädettäisiin mahdollisuudesta maksaa valtion varoista tukea vahinkojen perusteella, jotka ovat aiheutuneet kaupallisen kalastajan pyydyksille, eräille muille kalastusvälineille tai enintään 12 metrin pituisille aluksille Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä. Laissa säädettäisiin tuen maksamisen edellytyksistä sekä menettelystä, jota

tuen maksamisessa noudatettaisiin. Tuen välittäisivät vakuutuskorvauksen osana vakuutusalan toimijat, jotka hyväksyttäisiin toimimaan kalastusvakuutuslaitoksina. Laissa säädettäisiin kalastusvakuutuslaitoksen tehtävistä sekä viranomaisesta, joka ohjaa ja valvoo tehtävien hoitamista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioehdotukseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Kansallinen lainsäädäntö	3
2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö ja sen kehitys.....	4
2.3 Nykytilan arviointi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	6
3.1 Vaihtoehtojen arviointia	6
3.1.1 Valtion tukema yksityinen vakuutusjärjestelmä	7
3.1.2 Vahingonkorvausjärjestelmä.....	7
3.1.3 Valtiontuesta luopuminen	8
3.1.4 Johtopäätökset.....	8
3.2 Keskeiset ehdotukset	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	9
4.1 Vaikutukset valtionalouteen	9
4.2 Vaikutukset ammattikalastajien asemaan	9
4.3 Vaikutukset kalastusvakuutusyhdistysten toimintaan	10
4.4 Vaikutukset hallintoon ja valtionalouteen	10
4.5 Vaikutukset ympäristöön	11
4.6 Sukupuolivaikutukset	11
5 ASIAN VALMISTELU	11
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	15
1 luku Yleiset säännökset	15
2 luku Vakuutustuen edellytykset.....	16
3 luku Kalastusvakuutuslaitosta koskevat vaatimukset	18
4 luku Erinäiset säännökset	21
5 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	24
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	25
3 VOIMAANTULO	25
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	25
LAKIEHDOTUS.....	28
Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta.....	28

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Vakuutustukijärjestelmä on ollut käytössä 70 vuotta. Järjestelmä luotiin sen vuoksi, ettei vakuutusmarkkinoilta löytynyt tarjontaa kalastajien pyydysten ja alusten vakuutuksille. Suomessa toimii nykyisin kuusi kalastusvakuutusyhdistystä: Etelä-Suomen kalastusvakuutusyhdistys, Nylands Fiskeriförsäkringsförening, Åbolands Fiskeriförsäkringsförening, Satakunnan kalastusvakuutusyhdistys, Österbottens Fiskeriförsäkringsförening ja Pohjanmaan kalastusvakuutusyhdistys.

Kalastusvakuutusyhdistys toimii vakuutuksenantajana. Sille myönnetään avustusta osaan niistä vakuutussopimukseen perustuvista korvauksista, joita se maksaa ammattikalastajille. Avustuksen myöntää maa- ja metsätalousministeriö. Avustuksen tarkoituksena on alentaa ammattikalastajien vakuutusmaksuja ja samalla turvata vakuutusturvan saaminen elinkeinonharjoittamisen kannalta keskeisille kalastusvälineille.

Vahinkojen kokonaismäärä ja valtion maksamien avustusten määrä vaihtelee vuosittain. Viimeisen kymmenen vuoden aikana korvattujen vahinkojen kokonaisarvo on vuositasolla vaihdellut 1,4—1,9 miljoonan euron välillä. Valtion avustusten määrä puolestaan on vaihdellut 1,0—1,4 miljoonan euron välillä. Vahinkojen suuruuden tai avustuksen määrän vuosittaisessa vaihtelussa ei ole havaittavissa trendinomaista muutossuuntaa. Sen sijaan vahinkotapahtumien lukumäärä on pienentynyt koko ajan vuoden 2000 noin 700 tapahtumasta vuoden 2011 alle 500 tapahtumaan. Myös yhdistysten vakuutuskannan arvo on ollut laskussa. Erityisesti hylkeiden aiheuttamia vahinkoja joudutaan kuitenkin nykyisin korvaamaan aiempaa enemmän.

2 Nykytila**2.1 Kansallinen lainsäädäntö**

Vakuutustuesta säädetään kalastusvakuutusyhdistyksistä annetussa laissa (331/1958), jäljempänä *kalastusvakuutusyhdistyslaki*. Kalastusvakuutusyhdistyksiksi kutsutaan vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettuja vakuutusyhdistyksiä, jotka ovat ryhtyneet harjoittamaan kalastusvälineiden vakuuttamista. Kalastusvakuutusyhdistyksiä on Suomen rannikkoalueilla yhteensä kuusi. Vakuutus kattaa Suomen alueeseen rajoittuvilla merialueilla tapahtuneet vahingot.

Kalastusvakuutusyhdistyksille, jotka harjoittavat kalastusvakuutusyhdistyslain ehtojen mukaista vakuutustoimintaa, voidaan myöntää lain 7 §:ssä tarkoitettua avustusta vakuutuskorvausten maksamiseen. Avustusta maksetaan vuosittain 40 prosenttia niistä vahingonkorvauksista, jotka yhdistys on kalastusvakuutuksen perusteella maksanut. Niiltä osin kuin yksittäisen vahingon suuruus ylittää 500 euroa, avustuksen suuruus on kuitenkin 90 prosenttia vahingonkorvauksista. Jos yhdistyksen maksamat korvaukset jonain vuonna nousevat suuremmiksi kuin 10 prosenttia yhdistyksen vakuutuskannasta, valtion avustusta maksetaan lisäksi ylimenevältä osalta 90 prosenttia.

Kalastusvakuutusyhdistyksille myönnettävän tuen tarkoituksena on taata kalastusta elinkeinonaan harjoittaville mahdollisuus hankkia kattava vakuutusturva sekä kohtuulliset vakuutusmaksut. Kalastusvakuutusyhdistyslain 2 §:ssä säädetään tuen saajista, joita ovat sellaiset kalastajaväestöön kuuluvat henkilöt, jotka saavat kalastuksesta pääasiallisen toimeentulonsa. Vakuutusyhdistyksen on otettava ETA-alueella toimivan kalastajaväestöön kuuluvan henkilön tai heidän perustamansa yhteisön kalastusvälineet vakuutuksen piiriin. Vakuutus on myönnettävä langasta kudotuille pyydyksille, lohi- ja pitkäsiimoille sekä näiden pyydyksien lisävarusteil-

le. Lisäksi vakuutus on myönnettävä Suomessa rekisteröidyille kalastusaluksille ja -veneille sekä talvikalastuksessa jäällä käytettäville kulku- ja kuljetusvälineille, kalastusmajoille sekä nuotan uitto- ja vetolaitteille.

Kalastusvakuutusyhdistyksen on kalastusvakuutusyhdistyslain 5 §:n mukaan vakuutus sopimuksessa sitouduttava korvaamaan vakuutettuja kalastusvälineitä kohdannut vahinko, kun välineet kalastuksessa, pyyntimatalla, satamassa, ankkurissa tai muussa säilytyspaikassa, kalankuljetusmatalla taikka ihmishenkeä tai välineitä pelastettaessa ovat tuhoutuneet, kadonneet tai vahingoittuneet.

Kalastusvakuutusyhdistyksille voidaan vuotuisen avustuksen lisäksi myöntää kalastusvakuutusyhdistyslain 13 §:ssä tarkoitettua pääoma-avustusta, jota yhdistyksen on hoidettava erillisenä valtionapurahastona. Avustuksen tarkoituksena on turvata yhdistyksen vakavaraisuus ja toimintaedellytykset. Kalastusvakuutusyhdistykset saavat käyttää pääoma-avustuksista muodostetun valtionapurahaston tuottoa menojensa kattamiseen. Jos pääoma-avustuksista muodostuva rahasto on yhdistyksen vakuutuskantaan verrattuna pienempi kuin kolme prosenttia, pääoma-avustusta maksetaan, kunnes valtionapurahaston suuruus on ainakin kolme prosenttia vakuutuskannasta. Koska Suomen kalastuslusten määrä ja siitä johtuen myös yhdistysten vakuutuskanta on ollut EU-jäsenyyden ajan laskussa, pääoma-avustuksia ei ole enää viime vuosina haettu.

Kalastusvakuutusyhdistyksille on vuosina 2007—2011 maksettu valtion avustuksia seuraavasti:

Vuosi	Vahinkojen kokonaisuus, euroa	Yhdistyksen osuus, euroa	Valtion osuus, euroa
2007	1 764 971	367 123	1 197 217
2008	1 406 640	276 136	980 064
2009	1 443 768	270 670	1 025 635
2010	1 889 943	314 391	1 405 100
2011	1 847 327	308 053	1 372 314

Ahvenanmaan maakunnan alueella maakunnan viranomaiset ovat vuosikymmeniä

vastanneet kalastusvakuutuskorvauksiin menevästä tuesta. Maakunnan vuotuisessa talousarviossa on tukea varten pitkään ollut oma menomomenttinsa. Viime vuosina tarkoitukseen on budjetoitu 50 000 euroa ja maksettujen korvausten kokonaismäärä on ollut noin 15 000—40 000 euroa vuodessa. Ahvenanmaalla ei toimi kalastusvakuutusyhdistyslain mukaisia kalastusvakuutusyhdistyksiä, vaan tuki on tullut kalastajalle yksityisen vakuutusyhtiön kanssa solmitun vakuutus sopimuksen kautta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus on erikseen sopinut vakuutusyhtiön kanssa korvauksen myöntämiseen noudatettavasta menettelystä. Ahvenanmaan maakunnalla on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 16 ja 22 kohdan mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat kalastusta, kalastusaluksen rekisteröintiä ja kalastuselinkeinon ohjaamista sekä elinkeinotoimintaa ja tämän edistämistä.

2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö ja sen kehitys

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä SEUT-sopimuksen, 107 artiklan 1 kohdan mukaan yritykselle tai tiettyyn tuotantoon julkisista varoista myönnettävä tuki, joka vääristää tai voi vääristää kilpailua ja joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on lähtökohtaisesti kiellettyä. Mainitun artiklan 2 kappaleessa määrätään tilanteista, joissa valtion tukea kuitenkin pidetään suoraan perustamissopimuksen nojalla sisämarkkinoille soveltuvana. Sen 3 kappaleessa määritellään tukimuodot, joita voidaan pitää sisämarkkinoille soveltuvina.

SEUT-sopimuksen 108 artiklassa määrätään komission oikeudesta arvioida yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa uusien tai olemassa olevien tukiohjelmien soveltuvuutta sisämarkkinoille. Sen 2 kappaleessa määrätään muodollisesta tutkintamenettelystä, jonka komissio käynnistää, jos sillä on aihetta epäillä tuen tai tukiohjelman soveltuvuutta sisämarkkinoille. Komissio voi missä tahansa vaiheessa ehdottaa jäsenvaltioille aiheellisia toimenpiteitä tukiohjelman muuttamiseksi, jos sisämarkkinoiden kehitys tai toiminta tätä edellyttää. Komissio julkaisee suuntaviivoja ja puitesääntöjä, joissa määritellään periaat-

teet SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kappaleiden määräysten soveltamisessa yrityksiä tai eri tuotannonaloja koskeviin tukiohjelmiin. Kalastusalan vakuutustukeen sovelletaan kalastus- ja vesiviljelyalan valtiotukien tarkastelemista koskevia suuntaviivoja (EUVL C 84, 3.4.2008, s. 10), jäljempänä *kalastusalan suuntaviivat*.

Euroopan komissio aloitti 9.10.2010 SEUT-sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan mukaisen tutkintamenettelyn, koska se epäili Suomen kalastusvakuutusjärjestelmään sisältyvän valtiontuen soveltuvuutta sisämarkkinoille. Komissio katsoi, että voimassa olevan tukijärjestelmän piiriin kuuluvien vahinkojen ei voitu katsoa johtuneen poikkeuksellisista tapahtumista tai luonnonmullistuksista, vaan pysyvistä tai rakenteellisista olosuhteista, joissa kalastustoimintaa Suomen vesillä harjoitetaan. Näin ollen komissio katsoi voimassa olevan tukijärjestelmän sisältävän kiellettyä toimintatukea, koska se parantaa kalastajien maksuvalmiutta ilman, että tukeen liittyisi erityisiä velvoitteita. Komissio kuitenkin katsoi, että tuki voidaan periaatteessa hyväksyä kalastusalan suuntaviivojen 4.9. kohdassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti, jos se korjaa markkinoiden toimintapuutetta, vastaa yhteistä etua koskeviin tavoitteisiin ja edistää yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden saavuttamista.

Tutkinnan perusteella komissio teki 11. päivänä tammikuuta 2012 päätöksen, jäljempänä *komission päätös*, jonka mukaan tukijärjestelmä soveltuu sisämarkkinoille, edellyttäen, että sen ulkopuolelle jätetään avomereillä kalastusta harjoittavat alukset eli käytännössä yli 12 metrin pituiset alukset ja tukea myönnetään vain Suomen aluevesillä tai sen talousvyöhykkeellä kärsityistä vahingoista. Lisäksi komissio edellyttää, että tukeen oikeuttavat vain vahingot, jotka johtuvat Suomen erityisistä olosuhteista eli epäsuotuisista ilmasto- tai maantieteellisistä oloista (jää, lumi, voimakkaat myrskyt, matalien vesien karikot) tai hylkeistä ja merimetsoista ja joita aiheutuu aluksille ja pyydyksille sekä talvikalastuksessa käytettäville kulku- ja kuljetusvälineille ja muille erityisvälineille. Komission päätös edellyttää, että tukijärjestelmää koskevan lain muutoksen on tultava

voimaan viimeistään 1. päivänä tammikuuta 2013 ja muutetun tukijärjestelmän mukaisia vakuutus sopimuksia sovelletaan 1.1.2014 alkaen. Komission päätös velvoittaa Suomea jäsenvaltiona muuttamaan lainsäädäntöään.

Komissio arvioi tutkintamenettelyn aikana voitaisiinko tukijärjestelmä luokitella yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyväksi palveluksi, josta määrätään SEUT-sopimuksen 106 artiklan 2 kohdassa. Se epäili voitaisiinko kaupallisten vakuutusten tarjoaminen valikoidulle joukolle yrityksiä katsoa edellä tarkoitetuksi palveluksi, jonka suorittamisesta maksettava korvaus voidaan tietyn yhteisön lainsäädännössä vahvistetuilla edellytyksillä joko katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi tai korvaukseksi, johon ei sisälly valtiontukea. Tätä tarkastelua ei viety pidemmälle. Näin ollen komission päätöksen ulkopuolelle jäivät kalastusvakuutusyhdistyksille valtionapurahaston ja sen tuoton sekä tuloveroja koskevan verovapauden sisältämät valtiontuet. Komission päätös ei näin ollen sisällä edellä mainittuja tukia koskevaa arviota, eikä myöskään päätöstä niiden soveltumisesta sisämarkkinoille.

Hallituksen esitystä laadittaessa ei ole tiedossa muita Euroopan unionin maita, joissa kalastusalan toimijoille tarjottuja vakuutuksia tuettaisiin valtion varoin. Ruotsissa on kuitenkin järjestelmä, jolla kalastajille korvataan valtion varoista hylkeiden kalastukselle aiheuttamia vahinkoja. Lisäksi ruotsalaisilla kalastajilla on mahdollisuus saada työttömyyskorvausta kalastuksen keskeytyessä muun muassa jää- tai muiden sääolojen taikka aluksen vaurioitumisen johdosta. Nämä järjestelmät ovat kuitenkin luonteeltaan hyvin erilaisia kuin ehdotettuun lakiin sisältyvä tukiohjelma.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomen kalastusalusrekisterissä kalastusalukset jaetaan rannikkoaluksiin, joihin kuuluvat kokonaispituudeltaan alle 12 metrin pituiset kalastusalukset, ja avomerialuksiin, joita ovat kokonaispituudeltaan vähintään 12 metrin pituiset kalastusalukset. Rekisterissä oli 1.1.2012 yhteensä 3338 alusta, joista 3264 rannikkoaluksia ja 74 avomerialuksia. Kalastusvakuutuksen piirissä oli 1.1.2012

kaikkiaan 738 alusta, joista 679 rannikkoalusta ja 59 avomerialusta. Vakuutuskanta oli yhteensä 48,3 miljoonaa euroa ja siitä 13,2 miljoonaa euroa muodostui rannikkoaluksista sekä 23,9 miljoonaa euroa avomerialuksista. Loput noin 11,2 miljoonaa euroa oli muuta välineistöä kuten pyydyksiä. Vakuutusyhdistyksille myönnettyistä pääoma-avustuksista kertyneiden valtionapurahastojen arvo on yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa. Valtionapurahastojen tuotto oli vuonna 2011 yhteensä noin 30 000 euroa.

Komission päätöksessä edellytetään, että tukijärjestelmän ulkopuolelle rajataan avomerialuksille aiheutuneet vahingot. Lisäksi päätöksessä rajataan ne olosuhteet, joihin liittyvien vahinkojen perusteella tukea voidaan maksaa. Tämä merkitsee tukijärjestelmän taloudellisen merkityksen sekä valtiontuen piiriin tulevien vahinkotapahtumien supistumista nykyiseen verrattuna. Esitystä valmisteltaessa on todettu, että vakuutustuen hallinnoinnin kustannustehokkuus edellyttäisi nykyisten toimijoiden lukumäärän vähentämistä. Tuen piiriin kuuluvan vakuutustoiminnan väheneminen vuosikymmenten kuluessa on nimittäin johtanut tilanteeseen, jossa kalastusvakuutusyhdistysten toimintakustannukset suhteessa vakuutustapahtumien ja niistä maksettujen korvausten määriin ovat kasvaneet. Pienimmissä vakuutusyhdistyksissä hallintokulujen määrä on noussut suhteettomaksi verrattuna vahinkotapahtumiin. Esimerkiksi kalastusvakuutusyhdistyksen henkilöstömenot ovat voineet jossain tapauksessa nousta suuremmiksi kuin sen maksamat vakuutuskorvaukset. Toimintaa on tuettu julkisin varoin. Näin ollen tukijärjestelmää koskevan lainsäädännön uudistamisessa on otettava lähtökohdaksi tukijärjestelmän tehokas ja tarkoituksenmukainen hallinnointi.

Myös vakuutustukea välittävien toimijoiden asema tulee määritellä lainsäädännön tasolla. Euroopan komissio on vakuutustukijärjestelmää tarkastellessaan katsonut tuen lopullisiksi edunsaajiksi ammattikalastajat. Vakuutustukea ei ole tarkasteltu kalastusvakuutusyhdistysten toiminnan näkökulmasta. Näin ollen komissio ei arvioidessaan tukijärjestelmän soveltuvuutta sisämarkkinoille tarkastellut kalastusvakuutusyhdistyksille myönnettyä rahoitusta. Siltä osin kuin julki-

nen rahoitus kohdistuu vakuutustoiminnan ylläpitoon, sen soveltuvuutta sisämarkkinoille ei ole arvioitu. Tuen saajien näkökulmasta kalastusvakuutustoimintaa harjoittava taho välittää valtiontuen osana vakuutuskorvausta. Samalla tukijärjestelmä alentaa vakuutusmaksuja pienempien riskien ja julkisista varoista rahoitettujen hallintokustannusten muodossa. Tuen välittäjänä toimimista on tarkasteltava julkisen hallintotehtävän hoitamisena.

Euroopan komission päätöksessä on edellytetty tukiohjelman muuttamista määräajassa. Hallituksen esityksen valmistelussa on lähtökohtana pidetty komission päätöksen asettamia reunaehtoja sekä tarvetta saattaa tukijärjestelmän hallintoa koskeva lainsäädäntö vastaamaan toisaalta valtiontukisääntöjä ja toisaalta perustuslain vaatimuksia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on edistää kaupallisen kalastuksen harjoittamisen edellytyksiä Suomen merialueen rannikon erityisissä olosuhteissa niissä rajoissa, joita Euroopan komission päätös asettaa. Samalla tavoitteena on täyttää perustuslain asettamat vaatimukset, jotka koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säätämistä sekä hallintotehtävän siirtoa muulle kuin viranomaiselle. Esityksen valmistelussa arvioitiin erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa julkisten varojen käytön kannalta mahdollisimman tehokas ja tarkoituksenmukainen hallinto.

3.1 Vaihtoehtojen arviointia

Valmistelussa arvioitiin kolmea päävaihtoehtoa, joiden puitteissa EU:n valtiontukisäädösten vaatimukset voitaisiin ottaa huomioon: valtion tukema yksityinen vakuutusjärjestelmä, viranomaisten hallinnoima vahingonkorvausjärjestelmä ja valtionavustuksista luopuminen. Arvioinnissa pyrittiin selvittämään, miten eri vaihtoehdot vaikuttaisivat valtion talouteen ja hallintoon, rannikkokalastajien toimintaedellytyksiin sekä kalastajien haluun välttää riskejä muun muassa välttämällä kalastusta epäsuotuisissa olosuhteissa.

3.1.1 Valtion tukema yksityinen vakuutusjärjestelmä

Valtion tukeman yksityisen vakuutusjärjestelmän jatkaminen edellyttää muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön ja hallintoon. Lähtökohtana olisi Euroopan komission päätös, jonka edellyttämät muutokset tukijärjestelmään johtavat valtionavustusten lakkaamiseen Suomen talousvyöhykkeen ulkopuolella sattuneiden vakuutus tapahtumien ja avomerialusten vahingonkorvausten osalta. Tuen piiristä poistetaan myös sellaiset vahingot, jotka eivät johdu komission hyväksymistä Suomen erityisolosuhteista, kuten palamisesta tai varkaudesta johtuvat vahingot taikka muut sellaiset vahingot, joita voi tapahtua kaikissa sääoloissa. Näiden muutosten arvioidaan merkitsevän 100 000—500 000 euron vuotuisia säästöjä valtiontaloudelle. Tämä riippuu kuitenkin myös uuden tukijärjestelmän yksityiskohdista, kuten tuen määrästä vahinkotapahtumaa kohden.

Samassa yhteydessä olisi luovuttava muista valtiontuen muodoista, joille ei ole saatu Euroopan komission hyväksyntää. Nykyisessä järjestelmässä tällaisia ovat kalastusvakuutusyhdistysten pääoma-avustukset sekä vapautukset suorittamasta valtiolle ja kunnalle veroa tulon tai omaisuuden perusteella sekä leimaveroa vakuutusehtoja koskevassa asiassa. Pääoma-avustuksia ei ole viime vuosina maksettu, joten maksettavien valtiontukien vähenemisen lisäksi vaikutukset valtiontaloudelle muodostuisivat lähinnä vähäisestä verotulon lisäyksestä.

On todettu, että valtion tukijärjestelmän hallintomalliin tulee myös tehdä muutoksia. Vakuutustuen maksaminen on nykykäsityksen mukaan sellainen täytäntöönpanotehtävä, jollaisista on pyritty ministeriöissä luopumaan. Tehtävä sopii siirrettäväksi osaksi aluehallinnolle ja osaksi muulle kuin viranomaiselle. Vakuutustuen tarjontaa ei voi myöskään enää lainsäädännöllä antaa yksinomaan tiettyjen kalastusvakuutusyhdistysten tehtäväksi vaan sen tulee olla kaikkien säädetty edellytykset täyttävien vakuutuslaitosten saatavilla. Hallintokustannusten minimoimiseksi tulisi myös säätää euromääräinen arvo, jonka alle jäävää tukea ei maksettaisi.

Kalastuselinkeinon kannalta valtion tukeman vakuutustukijärjestelmän jatkamista pidetään luontevana ratkaisuna, koska siitä on pitkä kokemus. Järjestelmän uudistaminen luo kuitenkin epävarmuutta tukeen oikeuttavien vahinkojen ja tuen määrän suhteen. Tämänkaltaisia ongelmia liittyy kuitenkin kaikkiin mahdollisiin tapoihin uudistaa vahingonkorvausjärjestelmä Euroopan komission edellyttämällä tavalla.

3.1.2 Vahingonkorvausjärjestelmä

Suorat valtion varoista maksettavat vahingonkorvaukset olisivat valtiolle lähtökohtaisesti vakuutuskorvauksiin osallistumista kalliimpi järjestelmä. Vahingonkorvaukset maksettaisiin kokonaan valtion varoista kun taas vakuutusjärjestelmää rahoitetaan osaksi vakuutusmaksuin. Lisäksi vahingonkorvauksiin olisivat oikeutettuja kaikki tiettyyn kalastajaryhmään kuuluvat, kun taas kaikki kalastajat eivät ole ottaneet vakuutuksia. Hakeutuminen vakuutusjärjestelmän piiriin edellyttää kalastajan myötävaikutusta. Jos valtionavustusta maksettaisiin valtion hallinnoimana vahingonkorvausjärjestelmänä, merkitsisi tämä todennäköisesti laajempaa edunsaajajoukkoa.

Toisaalta myös vahinkotapahtumien tarkastus, korvauksien tapauskohtainen käsittely ja maksaminen sekä vahingonkorvauksiin liittyvä rekisterinpito ja muu hallinto tulisivat uusina tehtävinä valtion viranomaisten hoidettaviksi. Etenkin vahinkojen tarkastus edellyttää, että niitä tekevällä viranomaisella on koko rannikon ja saariston kattava toimipisteverkosto. Kalataloushallinnossa tällainen verkosto on olemassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Maataloushallinnossa valtion varoista maksettavia vahingonkorvauksia hallinnoivat myös kunnat. Nykyisessä talous- ja resurssitilanteessa ELY-keskuksille tai kunnille olisi vaikea siirtää merkittäviä uusia tehtäviä. Lisäksi olisi ratkaistava kysymykset vahingonkorvausjärjestelmän hallintovirkamiesten koulutuksen, valvonnan ja neuvonnan järjestämisestä. Toisaalta luovuttaessa vakuutusjärjestelmästä valtio saisi kertaluontoisena tulona arviolta 1,8 miljoonaa euroa, sillä vakuutusyhdistykset määrättäisiin palauttamaan pääoma-avustuksista kerrytetyt valtionapurahastot.

Kalastajien kannalta suora vahingonkorvaus olisi yksinkertaisempi kuin vakuutus ja sen piiriin pääseminen ei edellyttäisi samaa alkupanosta kuin vakuutuksen ottamisessa. Jotta vahingonkorvausjärjestelmä ei olisi vakuutusta vähemmän kannustava esimerkiksi vahinkojen välttämisen näkökulmasta, siihen tulisi kuitenkin rakentaa vastaavanlaisia mekanismeja kuin vakuutuksiin liittyy. Korvausten maksamiselle tulisi säätää riittävän korkea omavastuu, millä kannustavuuden lisäksi saavutettaisiin säästöjä sekä hallinnon työmäärässä että maksettavien korvausten määrässä. Lisäksi siihen voitaisiin liittää lisäehtoja, joiden mukaan kalastajan omavastuu kasvaa jokaisesta haetusta korvauskerrasta ja vastaavasti alenee vuosittain, mikäli korvauksia ei haeta. Nämä tekijät olisivat omiaan tekemään vahingonkorvausjärjestelmästä monimutkaisena ja hallinnollisesti raskaana.

3.1.3 Valtiontuesta luopuminen

Valtiontalouden kannalta valtiontuista luopuminen kokonaan olisi edullisin ratkaisu. Vuosittaiset säästöt nykytilanteeseen verrattuna olisivat runsaat 1 miljoona euroa valtion avustuksia. Lisäksi valtio saisi kertaluontoisena tulona arviolta 1,8 miljoonaa euroa, mikäli vakuutusyhdistykset määrättäisiin palauttamaan valtiolle pääoma-avustuksista kerrytetyt valtionapurahastot. Hallinnon työmäärää vakuutustuen loppuminen vähentäisi varsin vähän, koska valtionavustushakemusten käsittely ja maksaminen vaatii vuosittain arviolta vain 0,1—0,2 henkilötyövuotta. Lisäksi hallinnon työtä vähenisi joi-tain henkilötyöpäiviä sen johdosta, ettei vakuutusyhdistysten neuvontaan maa- ja metsätalousministeriössä sekä valvontaan finanssi-valvonnassa enää kuluisi aikaa.

Rannikkokalastus on Suomessa ollut useiden vakavien ongelmien vaivaama. Erityisesti hylje- ja merimetsokantojen kasvun on nähty merkittävästi heikentäneen alan toimintaedellytyksiä. Vesien rehevöityminen on vahvistanut särkikalakantoja ja samalla arvokalakannat ovat heikentyneet. Myös kalastukseen soveltuvien vesialueiden saaminen kalastuksen käyttöön on pitkään jatkunut ra-

kenteellinen ongelma. Kalastajien määrä onkin pitkään vähentynyt, koska harvat nuoret hakeutuvat epävarmaan ammattiin. Vuodesta 2007 käytössä ollut hyljesietopalkkiojärjestelmä on määräaikainen ja saattaa loppua viimeistään vuonna 2015 kokonaan. Vahingonkorvauksiin liittyvän valtionavustusjärjestelmän lakkaaminen samaan aikaan heikentäisi merkittävästi alan toimintaedellytyksiä. Kaupallisilta vakuutusyhtiöiltä ei nykyisin ole mahdollista saada vakuutuksia markkinaehtoisesti kalastusvälineille, joten ilman valtion tukemaa kalastusvakuutusjärjestelmää rannikkokalastajat jäisivät kokonaan ilman vakuutusturvaa.

3.1.4. Johtopäätökset

Rannikkokalastuksen kannattavuus ja jatkuvuus edellyttää, että sillä on jatkossakin taloudellinen turva aluksia ja kalastusvälineitä uhkaavissa vahinkotapauksissa. Valtion taloudellisesti avustama yksityinen vakuutusjärjestelmä on arvioitu valtiolle suoria vahingonkorvauksia edullisemmaksi tavaksi tarjota tämä turva kalastajille.

Nykyisessä tukijärjestelmässä valtion tuen myöntäminen suoraan vakuutusyhdistyksille on käytännössä merkinnyt, että alan vakuutustoiminta rajautuu lähes yksinomaan kalastusvakuutusyhdistyksille. Toisaalta tuen hallinointiin liittyviä kustannuksia ja niistä aiheutuvia menoja valtiolle on tarpeen rajoittaa. Suora puuttuminen toimivien kalastusvakuutusyhdistysten organisaatioon ja asemaan nähtiin mahdottomaksi, koska kysymys on yksityisoikeudellisista toimijoista. Kuitenkin valtion ensisijaisena tavoitteena on järjestää pienimuotoisen valtiontukijärjestelmän mahdollisimman taloudellinen ja tehokas hallinnointi. Kalastusalan vakuutustoimintaa ei ole enää nähty perustelluksi säädel- lä valtion taholta muita aloja voimakkaammin pelkästään sen takia, että siihen kohdistuu voimakas valtion tuki. Sääntelyä tarvitaan ainoastaan siltä osin kuin kysymys on tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä sekä hyvän hallinnon takeista yksityisten toimijoiden hoitaessa tukijärjestelmän toimeenpanotehtäviä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vakuutustukea koskeva laki. Laissa säädettäisiin kaupallista kalastusta harjoittavien oikeudesta saada tukea tiettyjen avomeri- ja rannikkoalusten pyydyksille, rannikkoaluksille sekä talvikalastuksessa käytettäville pyynti-, kulku- ja kuljetusvälineille aiheutuneiden vahinkojen perusteella. Vahinkona pidetään vakuutuskohteen menetystä, vahingoittumista tai tuhoutumista.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä. Käytännössä tuki myönnettäisiin, kun kalastusvakuutuslaitokseksi hyväksytty toimija tekee vakuutus sopimuksen tuen myöntämisen edellytykset täyttävän kaupallisen kalastajan kanssa. Tuki maksettaisiin osana vakuutus sopimuksen perusteella suoritettavaa vakuutuskorvausta. Tukea voisi saada sellaisiin vahinkoihin, jotka ovat aiheutuneet Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä satamassa, ankkurissa, telakalla tai kalastustapahtuman aikana, pyyntimatalla, kalankuljetusmatkalla taikka ihmishenkiä pelastettaessa. Jotta tukea voitaisiin maksaa, vahingon tulisi aiheutua voimakkaasta myrskystä, karikkoisesta rannikosta tai lumi- ja jääolosuhteista taikka sen tulee olla hylkeiden tai merimetsojen aiheuttama.

Ehdotetussa laissa on päädytty esittämään hallintojärjestelmää, joka ei sellaisenaan rajoita kalastusvakuutuksia tarjoavien toimijoiden määrää. Erityisistä toiminta-avustuksista kalastusvakuutustoimintaa harjoittaville kuitenkin luovutaan. Mahdollisuus hakeutua vakuutustukea välittäväksi toimijaksi taataan myös muille kuin vakuutusyhdistyksen muodossa toimiville. Tämän arvioidaan kannustavan alan tehokkaaseen organisoitumiseen. Laissa säädettäisiin vakuutusyhtiön tai vakuutusyhdistyksen hyväksymisestä hoitamaan lakiehdotukseen sisältyviä tuen toimeenpanotehtäviä. Näitä olisivat tuen myöntämisen edellytysten arviointi vakuutus sopimuksen tekemisen yhteydessä, vahingon tapah- tumien toteaminen ja niihin liittyvien selvitysten tarkistaminen ja säilyttäminen, vakuutustuen välittäminen osana vakuutus sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausta, tuen maksun hakeminen sekä viranomaisen avus-

taminen tukea koskevista tarkastuksista. Samalla säädettäisiin tehtäviä hoitavien henkilöiden virkavastuusta sekä toimimisesta viranomaisen ohjauksen ja valvonnan alaisena.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia vuoden 2013 talousarvioon valtion menojen kasvun muodossa. Sen sijaan on mahdollista, että valtiolle syntyy tuloja sellaisten kalastusvakuutusyhdistysten palauttaessa pääoma-avustuksista muodostettujen valtionapurahastojen arvon, jotka lopettavat toimintansa vuoden 2013 aikana. Myös voimassa olevassa laissa kalastusvakuutusyhdistyksille säädetty tuloja ja omaisuutta koskeva verovapaus poistuisi vuoden 2013 aikana. Tämän ei kuitenkaan oleteta merkittävästi lisäävän valtion verotuloja.

Nykyisen kalastusvakuutusjärjestelmän kustannukset kalastusvakuutusyhdistyksille maksettavina valtionavustuksina ovat olleet 1,0—1,4 miljoonaa euroa vuodessa. Kun avomerialukset sekä Suomen talousvyöhykkeen ulkopuolella ja muista syistä kuin Suomen rannikon erityisistä olosuhteista johtuvat vahingot jäävät pois tukijärjestelmän piiristä, voidaan arvioida, että valtiontaloudelle koituu säästöjä. Valtion tukeman korvausjärjestelmän jatkaminen uudistetussa muodossa merkitsisi näin ollen arviolta 100 000—500 000 euron vuotuisia säästöjä vähentyneinä valtionavustuksina ja lisääntyneinä verotuloina.

Ehdotetun lain mukaisia tukia maksettaisiin sellaisten vakuutus sopimusten perusteella, jotka ovat voimassa 1 päivästä tammikuuta 2014 alkaen. Siihen saakka sovellettaisiin voimassa olevan lain säännöksiä. Näin ollen esityksellä on vaikutuksia vuoden 2014 talousarvioon.

4.2 Vaikutukset ammattikalastajien asemaan

Ehdotetun lain mukaan valtion tuki yli 12 metrin pituisille aluksille sekä Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen ulkopuolella satuville vahingoille lakkaa kokonaan. Lisäksi

tuen ulkopuolelle jäävät myös rannikkokalastuksessa vahingot, jotka ovat aiheutuneet muusta syystä kuin voimakkaasta myrskystä, karikkoisesta rannikosta tai lumi- ja jääolosuhteista tai jotka eivät ole hylkeiden tai merimetsojen aiheuttamia. Tuen ulkopuolelle jäisivät muun muassa tulipalosta, varkaudesta, ilkivallasta tai katoamisesta johtuvat vahingot ja esimerkiksi rottien pyydyksille varastossa aiheuttamat vahingot.

Tuen laskentamenetelmän muuttaminen merkitsee, että valtion tuki on kiinteä prosentiosuus vahingon arvosta. Kalastajalle maksettavan korvauksen suuruus määräytyy kalastusvakuutuslaitoksen vakuutusehtojen mukaisesti eikä siitä enää ole säännöksiä lain tasolla. Kun valtion avustuksen osuus on nykyisen kalastusvakuutusyhdistyksen mukaan suurimmissakin vahingoissa jäänyt alle 90 prosenttiin vahingon arvosta, jatkossa tuki nousee 90 prosenttiin aluksille ja erityisen arvokkaille pyydyksille aiheutuneista vahingoista. Muissa vahingoissa tuki olisi 40 prosenttia vahingon todellisesta arvosta, mikä merkitsee toisissa vahingoissa nykytilaan verrattuna korkeampaa tukea ja toisissa pienempää tukea.

Kun tietyt vakuutuskohteet ja vahinkotyypit jäävät jatkossa kokonaan tuen ulkopuolelle ja tukeen oikeuttavissa vahinkotyypeissä tukiprosentit muuttuvat, alalle maksettavien vakuutustukien kokonaismäärään tulevaa muutosta on mahdollista ennakoita arvioida. Suurimmat vaikutukset kuitenkin kohdistuvat avomerikalastukseen, jossa suuria vakuutuskohteita jää järjestelmän ulkopuolelle, kun taas rannikkokalastuksessa muutokset ovat pienempiä. Joka tapauksessa kalastaja joutuu ottamaan vakuutuksia, joihin ei saa tukea, mikäli haluaa säilyttää nykyisen vakuutusturvansa. Tällaisten vakuutusten hinnat nousevat valtion tukemia vakuutuksia korkeammiksi. Myös kalastusvakuutusyhdistysten heikentyvät toimintaedellytykset luovat paineita kalastajien vakuutusmaksujen korotuksille.

4.3 Vaikutukset kalastusvakuutusyhdistysten toimintaan

Kalastusvakuutusyhdistykset ovat arvioineet, että jopa yli puolet nykyisestä vakuu-

tuskannasta jää jatkossa valtion tuen ulkopuolelle. Mikäli yhdistykset eivät kykene tarjoamaan tälle osuudelle vakuutuksia markkinaehtoisesti ilman valtion tukea, yhdistysten vakuutuskanta ja vakuutusmaksukertymä pienenevät merkittävästi. Myös nykyisen kalastusvakuutusyhdistyksen 14 §:n mukaisen verovapauden sekä 13 §:n mukaisen valtionapurahaston tuottojen käyttöoikeuden osittainen poistuminen heikentävät yhdistysten taloudellista asemaa.

Ottaen huomioon kalastusvakuutusyhdistysten toimintakustannusten kasvu suhteessa vakuutustapahtumiin ja lakiuudistuksen aiheuttama taloudellisen aseman heikkeneminen Suomessa ei jatkossa liene toimintaedellytyksiä nykyiselle määrälle kalastusvakuutusyhdistyksiä. Toisaalta tilanteessa, jossa kalastusvakuutusyhdistykset ovat pääosin rahoittaneet toimintaansa vakuutusmaksuista saatavin varoin, yhdistysten määrän vähentyminen voi johtaa säästöihin myös kalastajien kannalta alenevien vakuutusmaksujen muodossa. Käytännössä toimijoiden muotoa koskevien rajoitusten vähentäminen ja valtion tuen avaaminen kaikille ehdot täyttävälle vakuutuslaitoksille saattaa johtaa tilanteeseen, jossa kalastusvakuutuksia tarjoaa jopa vain yksi vakuutuslaitos. Tällöin kilpailu vakuutusten tarjonnassa ei toteutuisi, mutta mahdollisen monopoliaseman ei kuitenkaan uskota johtavan kalastusalan kannalta ongelmalliseen tilanteeseen, mikäli vakuutusten tarjoaja on nykyiseen tapaan kalastajien itsensä johtama keskinäinen vakuutusyhdistys.

4.4 Vaikutukset hallintoon ja valtioneulouteen

Järjestelmän hallintoon maa- ja metsätalousministeriössä on käytetty vuosittain arviolta 0,1—0,2 henkilötyövuotta vastaava työmäärä lähinnä vakuutusyhdistysten avustushakemusten käsittelyssä ja maksamisessa sekä kalastusvakuutusyhdistysten neuvontaan ja koulutukseen osallistumisessa. Mikäli uuden tukijärjestelmän hallinto siirretään yhteen ELY-keskukseen, voidaan arvioida, että tehtävä vaatii arviolta 0,5 htv:n verran resursseja. Vuonna 2013 järjestelmän käynnistäminen ja kalastusvakuutuslaitosten hyväksyminen voi väliaikaisesti lisätä ELY-

keskuksen tehtäviä. Resurssien tarpeen muutosta on kuitenkin vaikea arvioida, sillä esityksen laatimisen hetkellä ei ole käytettävissä tietoa kalastusvakuutuslaitoksiksi hakeutuvien toimijoiden lukumäärästä. Lukumäärän ei kuitenkaan odoteta lisääntyvän nykyiseen kuuteen kalastusvakuutusyhdistykseen verrattuna, koska kalastusvakuutusten markkina on melko pieni.

Esityksen mukaan tukeen kohdistuvia tarkastuksia tehdään jatkossa viranomaisen toimesta. Tämä lisää hallinnon työmäärää vähäisesti. Tuen piiriin kuuluvien vahinkotapahtumien lukumäärä on kuitenkin viime vuosina ollut laskeva ja niiden määrän odotetaan uuteen tukijärjestelmään sisältyvien rajoitusten johdosta vähenevän entisestään. Koska Suomen merialueen rannikko on maantieteellisesti laaja alue, esityksen mukaan muiden ELY-keskusten olisi tarvittaessa annettava virka-apua tarkastusten suorittamiseen toimialueellaan. Vahinkotapahtumien tarkastus on kuitenkin ensisijaisesti kalastusvakuutuslaitosten tehtävä, kun ne selvittävät vahingon korvattavuutta vakuutus sopimuksen ehtojen perusteella. Tuen tarkastuksia viranomaisen toimesta taikka virkaapupyynnöitä muille ELY-keskuksille arvioidaan tehtävän vain poikkeustapauksissa. Lisäksi tuen takaisinperintä ja tukipäätösten oikaisupyynnöiden käsittely ovat uusia viranomaistehtäviä, mutta kokemukset nykyisestä kalastusvakuutusjärjestelmästä viittaavat siihen, että takaisinperintä- ja oikaisuvaatimustapaukset tulevat olemaan harvinaisia.

Muiden viranomaisten kuten Finanssivalvonnan toimintaan esityksellä ei arvioida olevan sanottavaa vaikutusta. On mahdollista, että toimijoiden lukumäärän väheneminen vaikuttaa myös muiden viranomaisten tehtäviä vähentävästi.

4.5 Vaikutukset ympäristöön

Kalastusvakuutusta koskevalla tukijärjestelmällä ei nähdä olevan välittömiä ympäristövaikutuksia. Tukeen oikeuttaviin vahinkotapahtumiin kuuluu muun muassa hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamat vahingot. Hylkeet ja merimetsot aiheuttavat merkittäviä vahinkoja Suomen rannikon ammattikalastukselle. Itämeren norppa ja halli kuuluvat

luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY liitteen V lajeihin. Direktiivin 14 artiklassa säädetään liitteessä V olevista lajeista, jotka eivät ole yhtä tiukasti suojeltuja kuin liitteen IV lajit: Itämeren norpan metsästys on sallittu poikkeusluvalla ja hallin metsästys osittain pyyntiluvalla ja poikkeusluvalla. Merimetsa on luonnonsuojelulailla (1096/1996) rauhoitettu laji ja sen metsästyksen lupia on myönnetty niukasti puutteellisista tutkimustiedoista johtuen. Vakuutusjärjestelmän kautta maksettu tuki hylkeiden ja merimetsojen kalastusvälineille aiheuttamiin vahinkoihin voi edistää elinkeinotoiminnan ja ympäristönsuojelun yhteensovittamista sekä vähentää haluja poistaa haittaeläinongelmaa esimerkiksi luvattomalla metsästyksellä.

4.6 Sukupuolivaikutukset

Ammattikalastus on erittäin miesvaltainen toimiala, joten siihen kohdistuvien tukijärjestelmien hyödynsaajat ovat pääsääntöisesti miehiä. Kalastusvakuutuksen tukijärjestelmä on kuitenkin syrjimätön tuen saajan sukupuoleen nähden ja ammattikalastusta harjoittavat miehet ja naiset ovat yhtä lailla oikeutettuja vakuutustukeen. Lakiesityksellä ei arvioida olevan vaikutusta miesten ja naisten välisen tasa-arvon toteutumiseen.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esityksen valmistelussa on kuultu toimivia kalastusvakuutusyhdistyksiä. Kevään 2012 aikana on järjestetty kaksi kuulemistilaisuutta, joista jälkimmäiseen kutsuttiin myös Ahvenanmaan maakunnan hallituksen edustaja. Lisäksi hallituksen esitysluonnoksesta järjestettiin varsin laaja lausun tokierros. Lausuntonsa toimittivat oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Finanssivalvonta sekä Kainuun, Uudenmaan, Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskus). Lisäksi lausuntonsa toimittivat Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Kalatalouden keskusliitto (KKL), Finanssialan keskusliitto, Suomen ammattikalastajaliitto

SAKL ry (SAKL) ja Etelä-Suomen, Satakunnan ja Pohjanmaan kalastusvakuutusyhdistykset sekä Nylands fiskeriförsäkringsförening, Åbolands fiskeriförsäkringsförening ja Österbottens fiskeriförsäkringsförening.

Esityksen lähtökohtana on komission päätöksessä asetettujen reunaehtojen toteuttaminen kansallisessa vakuutustukea koskevassa lainsäädännössä. Siltä osin kuin lausunnoissa esitettiin muutoksia komission päätöksestä seuraaviin ehtoihin, kuten tuen rajaamiseen Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneisiin vahinkoihin tai vahinkoihin, jotka ovat aiheutuneet Suomen erityisistä olosuhteista, muutosehdotuksia ei ole otettu huomioon. Esimerkkinä voidaan mainita ehdotus järjestelmän laajentamisesta sisävesikalastukseen. Komission päätös koskee ainoastaan tukea Suomen aluevesillä tai sen talousvyöhykkeellä kärsityistä vahingoista.

Oikeusministeriö esitti lausunnoissaan eräitä lakiehdotuksen rakenteeseen ja perustuslain soveltamiseen liittyviä huomioita. Lausunnoissa esitetyt seikat on otettu huomioon lukuun ottamatta niitä, jotka koskevat lakiehdotuksen 2 ja 3 luvun keskinäistä järjestystä. Oikeusministeriö katsoi, että vakuutus sopimuksen tekemistä ja kalastusvakuutuslaitosten hyväksyntää koskevat säännökset tulisi sijoittaa ennen vakuutustuen myöntämistä koskevia säännöksiä. Tätä ehdotusta voidaan pitää perusteltuna. Tukijärjestelmän sisältöä kuvaavat säännökset eli ne edellytykset, joilla kalastaja voi saada tukea, on kuitenkin syytä sijoittaa lakiehdotuksen alkuun. Näistä edellytyksistä säädettäisiin lakiehdotuksen 2 luvussa. Vaikka tuen saamisen ensimmäinen edellytys on vakuutus sopimuksen tekeminen hyväksytyin kalastusvakuutuslaitoksen kanssa, vakuutus sopimuksen ehtoja ja muita kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän edellytyksiä koskevat säännökset sijoitettaisiin 3 lukuun sen vuoksi, että kysymys on varsinaisesti menettelyä ja toimivaltaa koskevista säännöksistä. Voimassa oleva lainsäädäntö käsittelee erityisesti kalastusvakuutusyhdistysten oikeuksia ja velvollisuuksia suhteessa valtioon. Lakiehdotuksessa, kuten myös komission päätöksessä, puolestaan lähtökohtana ovat kalastajan oikeudet ja perusteet, joilla tälle voidaan maksaa vakuutustukea. Valtion ja kalastusvakuutuslaitosten suhdetta koske-

va sääntely on laadittu pääasiassa perustuslain 124 §:n vaatimusten toteuttamiseksi.

Oikeusministeriö otti lausunnoissaan esille myös perustuslain 124 §:n soveltamiseen liittyvän keskeisen kysymyksen. Jos vakuutus sopimuksen tekeminen merkitsee eräänlaista päätöstä tuen myöntämisestä, tulisi harkita pitäisikö siitä tehdä erillinen hallintopäätös. Lakiehdotuksen säännökset lähtevät siitä, että tuki myönnetään ilman hakemusta. Käytännössä tukijärjestelmän piiriin pääsee, jos täyttää laissa säädetyt edellytykset. Tätä asiaa harkittiin esityksen jatkovalmistelussa ja todettiin, ettei erillisen hallintopäätöksen tekeminen ole kaikissa tapauksissa välttämätöntä jos kalastusvakuutuslaitos tekee laissa säädetyt edellytykset täyttävän vakuutus sopimuksen. Kalastusvakuutuslaitos tekee laissa säädetyt edellytykset täyttävän vakuutus sopimuksen, jos tuensaajaa koskevat edellytykset täyttyvät. Lakiehdotus ei jätä kalastusvakuutuslaitokselle varsinaisesti harkintavaltaa tukijärjestelmän piiriin hyväksymisen suhteen. Vakuutus sopimus on tehtävä edellytykset täyttävän kaupallisen kalastajan kanssa ja vakuutus sopimuksen on katettava kaikki tuen piiriin kuuluvat vahinkotapahtumat sekä kaikki käyttökelpoiset kalastusvälineet. On kuitenkin mahdollista, että kalastusvakuutuslaitos kieltäytyy tekemästä vakuutus sopimuksesta, jolloin hakijalla saattaa olla tarve pyytää kirjallinen perusteltu päätös. Näin ollen kaupalliselle kalastajalle tulisi lakiehdotuksen säännösten mukaan pyynnöstä antaa kirjallinen, perusteltu päätös, johon liitetään oikeusvaatimusosoitus. Oikeus tukeen kuitenkin syntyy vasta tukikelpoisen vahingon sattuessa. Tällöin tuen saajalle tulisi aina antaa vakuutus korvausta koskeva päätös. Lakiehdotuksen säännöksiä on täydennetty tältä osin.

Eräät kalastusvakuutusyhdistykset vastustivat uuden lainsäädännön laatimista ja katsoivat, että muutos olisi tullut toteuttaa muuttamalla voimassa olevaa lakia. Lisäksi ne katsoivat, että uudistuksessa tulisi pidättäytyä ainoastaan komission päätöksestä seuraaviin muutoksiin. Ne vastustivat heikennyksiä kalastusvakuutusyhdistysten mahdollisuuksiin käyttää valtionapurahastojen tuottoa omaan toimintaansa. SAKL puolestaan katsoi, ettei uudistuksen muodolla ole varsinaista merki-

tystä, vaan sillä miten uusi lainsäädäntö vaikuttaa ammattikalastajien asemaan. Sekin katsoi esitykseen sisältyvän heikennyksiä nykytilanteeseen verrattuna. Esityksen valmistelussa katsottiin, ettei vanhan lain muuttaminen ole perusteltua sen vuoksi, että koko järjestelmää uudistetaan muun muassa kalastusvakuutusyhdistysten aseman osalta. Niiden tehtävistä vakuutustuen välittäjinä on säädettävä lailla. Perustuslain 124 §:ssä säädetty edellytykset julkisen hallintotehtävän siirtämisestä muulle kuin viranomaiselle on toteutettava uudistuksessa. Komission päätös koskee ainoastaan kalastajille myönnettävää tukea. Siihen ei liity kalastusvakuutusyhdistysten toiminnan tukemisen arviointia ja näin ollen nykyiset tuen luonteiset toimenpiteet, kuten oikeus käyttää valtionapurahastojen tuottoja toimintaan sekä verovapaudet, on poistettava. Perustuslain mukainen laissa säättämisen vaatimus myös edellyttää, että kalastajille myönnettävän tuen edellytysten ja tukeen liittyvien velvoitteiden perusteista säädetään riittävän täsmällisesti lain tasolla. Samalla kun tukijärjestelmään ehdotetaan tehtäväksi komission päätöksessä edellytetyt muutokset, esityksessä on tarkasteltu tukijärjestelmää kokonaisuutena ja ehdotettu muutoksia, joiden tavoitteena on varmistaa julkisen tuen mahdollisimman suuri vaikuttavuus sekä tehokas hallinnointi.

Sosiaali- ja terveysministeriö esitti lausunnonsaan useita huomioita, jotka koskivat vakuutusyhdistyksiä ja muita vakuutusalan toimijoita koskevaa lainsäädäntöä sekä sen vaikutuksia kalastusvakuutuslaitosten hyväksymistä koskevia säännöksiä sovellettaessa. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö kiinnitti huomiota vakuutusmaksujen kohtuullisuuteen siinä tapauksessa, että kalastusvakuutuslaitoksia olisi merkittävästi vähemmän tai ainoastaan yksi. Lausunnossa esitetyt seikat on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa. Lakiehdotukseen lisättiin tuen piiriin kuuluvien vakuutusten hinnoittelua koskeva säännös.

Kalastusvakuutusyhdistysten, SAKL:n ja KKL:n lausunnoissa esitettiin kritiikkiä eräitä tukijärjestelmän rajauksia kohtaan. Erityisesti katsottiin, että aluksille ja pyydyksille satamassa, ankkurissa tai varastossa aiheutuneet vahingot tulisi hyväksyä vakuutustuen pii-

riin. Osassa lausunnoista katsottiin, että tämän tulisi olla mahdollista erityisesti silloin, jos vahinko on aiheutunut myrskyn yhteydessä äkillisen veden nousun tai alusten lämmitystarpeen vuoksi tapahtuneen tulipalon johdosta. Tältä osin voidaan todeta, ettei tuen piiriin voida hyväksyä vahinkoja, jotka välillisesti aiheutuvat Suomen erityisolosuhteista. Tällainen on tyypillisesti lämmityslaitteen vian vuoksi syttynyt palo. Esityksen valmistelussa on myös lähdetty siitä, että rannikkoalukset ja pyydykset sekä muut kalastusvälineet tulisi säilyttää huolellisesti. Rannikkoalukset voidaan lähtökohtaisesti siirtää suojaan myrskyn uhatessa ja pyydysten huolellinen säilyttäminen tulee järjestää. Kalastusvakuutustuella ei voida korvata vahinkoja, jotka ovat normaaliin elinkeinotoimintaan liittyviä riskejä ja jotka eivät välittömästi johdu Suomen epäsuotuisista ilmastotai maantieteellisistä olosuhteista. Esityksen jatkovalmistelussa kuitenkin todettiin, että esimerkiksi äkillisen myrskyn tilanteessa tai jäänmuodostuksen yhteydessä voi olla perusteita myöntää tukea satamassa tai ankkurissa aiheutuneen vahingon perusteella. Tällöinkin vahingon tulee olla välittömästi aiheutunut voimakkaasta myrskystä tai lumi- ja jääolosuhteista. Lämmitystarpeesta ja lämmityslaitteen epäkunnosta aiheutuva tulipalo ei kuuluisi tuen piiriin.

Useissa kalastusvakuutusyhdistysten lausunnoissa kiinnitettiin huomiota kaupallisen kalastajan määritelmään. Lakiluonnokseen sisältyvää edellytystä, jonka mukaan vakuutustuen piiriin pääsisi kalastaja, jonka vakuutus sopimuksen tekoa edeltävän kolmen tilikauden liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolaissa (1501/1993) säädetyn vähäisen toiminnan alarajan eli nykyisen lain mukaan 8 500 euroa. Rajaa pidettiin korkeana ja toisaalta katsottiin, että kalastusrajoitus tai kalustorikko voisi johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen kalastajan kannalta. KKL katsoi, ettei määritelmä saisi poiketa kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä valmisteilla olevan lakiluonnoksen määritelmästä. Kainuun ELY-keskus katsoi, että määritelmä tulisi vastata tulevilla ohjelmakaudella Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rakennetukiin sovellettavaa määritelmää.

Kalastusta koskeviin lakeihin liittyvien määritelmien taustalla ovat erilaiset tavoitteet. Kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä kaupallista kalastusta koskeva sääntelytarve liittyy erityisesti tiettyjen tehokkaiden pyydysten käytön rajaamiseen. Rakennetuissa puolestaan korostuvat kalastuselinkeinoon rakenteen kehittäminen. Kalastusvakuutustuessa puolestaan ovat taustalla komission päätöksen 48 kohdassa mainitut rannikkokalastusta koskevat sosioekonomiset tavoitteet. Näiden tavoitteiden tukemiseksi tukea kohdennettaisiin erityisesti niille rannikkokalastusta harjoittaville yrityksille, joiden osalta toiminta on ammattimaista, elinkeinon harjoittamisen tarkoituksessa tapahtuvaa. Kaupallinen kalastaja on määriteltävä selkeästi lain tasolla niin, että päätös kalastajan kuulumisesta vakuutustukijärjestelmän piiriin eli vakuutus sopimuksen tekeminen ei jätä harkintavaltaa kalastusvakuutuslaitokselle. Lakiehdotukseen sisältyvä kolmen tilikauden tarkastelujakso on kuitenkin kalastajan kannalta varsin joustava. Lakiluonnoksen 9 §:n mukaan vakuutus sopimuksen voimassa olo jatkuu vuoden kerrallaan, jollei sopimusta irtisanota kummankaan osapuolen toimesta. Edellytyksen täytyminen tarkistetaan vakuutus sopimuksen tekemisen yhteydessä. Näin ollen kalastaja ei joudu tukijärjestelmän ulkopuolelle, vaikka liikevaihtoa koskeva edellytys ei täytyisi koko vakuutus sopimuksen voimassa olon ajan. Jos järjestelmän piiriin hyväksytään aloittava kalastaja, joka ei ole saanut tuloa kalatuotteiden myynnistä tai jalostuksesta, on määriteltävä edellytykset, joilla tämä pääsee vakuutustuen piiriin. Jos myöhemmin kolmen vuoden jakson aikana käy ilmi, ettei kalastaja täytä liikevaihdolle asetettua rajaa, tuki peritään takaisin. Seuraamuksista luopuminen johtaisi siihen, että järjestelmän piiriin voisi tulla rajoituksetta, kun taas alalla toimiviin sovellettaisiin ankarampia ehtoja. Vaihtoehtona tuen takaisinperinnälle voitaisiin harkita kalastusvakuutus-

laitoksen velvollisuutta irtisanoa vakuutus sopimus. Tämä merkitsisi sopimusoikeudellisesti puuttumista lainsäädännöllä voimassa oleviin yksityisoikeudellisiin sopimussuhteisiin. Lakiehdotus jättää kalastusvakuutuslaitokselle mahdollisuuden jättää vakuutus sopimus voimaan. Tukea vakuutus sopimuksen perusteella ei voitaisi maksaa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan vakuutusyhdistyslain (1250/1987) kokonaisuudistusta. Vakuutusyhdistyslakia sovelletaan nykyisiin kalastusvakuutusyhdistyksiin yhteisöoikeudellisena lakina. Vakuutusyhdistyslaki on tarkoitus uudistaa rakenteeltaan vastaamaan voimassa olevaa osakeyhtiölakia ja vakuutusyhtiölakia. Lisäksi uuteen lakiin otetaan vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY (Solvenssi II) kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät säännökset. Tietyn suuruisiin ja toiminnan laatua koskevat kriteerit täyttyviin vakuutusyhdistyksiin sovelletaan Solvenssi II -direktiiviä ja esimerkiksi sen mukaisia pääomavaatimuksia. Soveltamisrajaa, mm. 5 miljoonan euron maksutuloa, pienempien vakuutusyhdistysten toimintaedellytyksistä voidaan säätää kansallisesti. Vakuutusyhdistyslainsäädännön uudistamista koskeva esitys on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi vasta kevätistuntokaudella 2013.

Kokonaisuudistuksen aikataululla ei ole vaikutusta vakuutustukea koskevan esityksen aikatauluun. Esityksen antamisen hetkellä olevan tiedon mukaan uudistuksessa on tarkoitus säilyttää mahdollisuus vakuutustoiminnan harjoittamiseen yhdistyksen muodossa. Tiedossa ei myöskään ole seikkoja, jotka vaikuttaisivat kaupallisille kalastajille myönnettävän valtiontuen edellytyksiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteeksi edistää kalastuselinkeinon harjoittamista Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen erityisissä olosuhteissa. Arvioidessaan vakuutustukijärjestelmän soveltuvuutta yhteismarkkinoille Euroopan komissio edellytti, että tuki myönnetään vain Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä tapahtuneisiin vahinkoihin. Lisäksi edellytettiin, että järjestelmän puitteissa korvattavat vahingot liittyvät Suomen erityisiin olosuhteisiin eli epäsuotuisiin ilmasto-olosuhteisiin ja maantieteellisiin oloihin taikka johtuvat hylkeistä tai merimetsoista. Lain tavoitteet ja sisältö noudattavat edellä mainittuja lähtökohtia.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän mukaan lakia sovellettaisiin rannikkokalastukseen soveltuville aluksille sekä kalastusvälineille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen maksettavaan tukeen. Lakia sovellettaisiin korkeintaan 12 metrin pituisille aluksille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen. Näitä kutsutaan kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa (690/2010), jäljempänä *kalastusalusrekisterilaki*, rannikkokalukseksi. Kalastusvälineet, jotka kuuluisivat tukijärjestelmän piiriin, määritellään jäljempänä 5 §:n yhteydessä.

3 §. *Kaupallisen kalastajan määritelmä.* Pykälässä määritellään kaupallinen kalastaja. Voimassa olevan kalastusvakuutusyhdistyslain tapaan tuki suunnattaisiin toimijoille, jotka elinkeinonaan harjoittavat kalastusta. Kalastusta harjoitetaan usein muun ammatin tai elinkeinotoiminnan ohella. Järjestelmän kattavuuden kannalta olisi tarpeellista ulottaa tuen myöntäminen kaikkiin tapauksiin, joissa elinkeinonharjoittajan toiminta on niin laajaa, että tämä kuuluu arvonlisäverovelvollisiin tai harjoittaa elinkeinonaan sellaisen yhteisön osakkaana tai yhtiömiehenä, joka kuuluu arvonlisäverovelvollisiin. Edellytykset täyttävän yhteisön osakas tai yhtiömies voisi saada vakuutustukea myös omassa omistuksessaan

tai hallinnassaan oleville rannikkoaluksille tai pyydyksille.

Arvonlisäverovelvollisiin eivät kuulu arvonlisäverolain 3 §:n mukaan toimijat, joiden tavaran tai palvelun myynnistä kertynyt liikevaihto on enintään 8 500 euroa tilikaudella. Arvonlisäverovelvollisuus voi kuitenkin syntyä toimijan oman ilmoituksen perusteella. Lain määritelmä muotoiltaisiin siten, etteivät tukijärjestelmän piiriin kuulu sellaiset toimijat, joiden toiminta on arvonlisäverolain 3 §:ssä tarkoitettua vähäistä toimintaa, mutta jotka ovat hakeutuneet arvonlisäverovelvollisiksi. Näin ollen kaupallisena kalastajana pidettäisiin luonnollista henkilöä tai yhteisöä, jonka raakakalan tai kalatuotteiden myynnistä kertyneen kolmen tilikauden liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolaissa säädetyn vähäisen toiminnan rajan tai joka on yhtiömiehenä taikka osakkaana sellaisessa yhteisössä, jonka raakakalan tai kalatuotteiden myynnistä kertyneen liikevaihdon keskiarvo ylittää edellä tarkoitettua määrää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kaupallista kalastustoimintaa aloittavia koskeva poikkeus. Myös näiden toimijoiden tulee päästä tukijärjestelmän piiriin siinä tapauksessa, että nämä täyttävät liikevaihtoa koskevan edellytyksen vakuutussopimuksen tekemistä seuraavan kolmen täyden tilikauden aikana, viimeistään kolmantena vuotena vakuutussopimuksen tekemisestä. Tästä selviytyksenä riittäisi vakuutussopimusta tehtäessä suunnitelma liikevaihtoa koskevan edellytyksen täyttämistä. Mikäli suunnitelma ei toteudu ja kalastajalle on maksettu vakuutustukijärjestelmän puitteissa tukea, tuki perittäisiin takaisin. Säännös ei kuitenkaan vaikuttaisi vakuutussopimuksen voimassaoloon ja mahdollisuuksiin saada sopimusehtojen mukaan vakuutuskorvausta, eikä toimijan mahdollisuuksiin myöhemmässä vaiheessa saada vakuutustukea, mikäli pykälän 1 momentissa säädetty edellytykset myös liikevaihdon osalta toteutuvat. Mahdollisuus päästä vakuutustuen piiriin 2 momentin poikkeuksen avulla, olisi kuitenkin vakuutuksenottajan käytettävissä vain sinä vuonna, jona tämä ryhtyy tai

on ryhtynyt harjoittamaan kaupallista kalastusta tai tätä seuraavana vuonna.

2 luku Vakuutustuen edellytykset

4 §. *Vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset.* Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutustuen saajaa koskevista tuen myöntämisen edellytyksistä. Tuki myönnetään ilman erillistä hakemusta. Vakuutustuki myönnetäisiin kaupalliselle kalastajalle, joka on tehnyt lakiehdotuksen säännösten mukaisesti hyväksytyin kalastusvakuutuslaitoksen kanssa vakuutussopimuksen. Tuen maksamisen edellytyksenä puolestaan olisi, että vakuutuksenottajalla on oikeus korvaukseen vahingon johdosta. Jos oikeutta korvaukseen ei synny vakuutussopimuksen ehtojen mukaan, vakuutettu ei olisi oikeutettu tukeen.

Muut ehdotetut edellytykset koskevat tekijöitä, joilla todetaan ammattimainen kalastuselinkeinon harjoittaminen. Vakuutustuen saajan tulee olla merkitty kalastusalusrekisterilaisissa tarkoitettuun rekisteriin kalastusaluksen haltijaksi tai omistajaksi. Alus voi olla joko kokonaispituudeltaan yli 12 metrin pituinen avomerialus tai tätä pienempi rannikkoalus. Lisäksi tuen saajan tulee olla merkitty ammattikalastajarekisteriin, jos tämä on luonnollinen henkilö. Merialueen kalastajat jaetaan rekisterissä kolmeen ryhmään sen perusteella, millaiseksi muodostuu näiden kalastuksesta saaman tulon osuus kokonaistuloista. Rekisteröitymiseen riittää ilmoittautuminen. Ammattikalastajarekisteriin voidaan nykyisin merkitä ainoastaan luonnollinen henkilö elinkeinonharjoittajana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vakuutustuen maksamisen edellytyksenä oikeus vakuutuskorvaukseen vakuutussopimuksen perusteella sekä tuen maksaminen hyväksytyin kalastusvakuutuslaitoksen välityksellä. Tukea ei voitaisi maksaa suoraan vakuutetulle.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus lakiehdotuksen 3 luvun säännöksiin, jotka koskevat kalastusvakuutuslaitosten hyväksymistä, vakuutussopimusta koskevia edellytyksiä ja korvauksen hakemista.

5 §. *Vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin vahinkotapah-

tumaa koskevista edellytyksistä. Sen 1 momentin mukaan vahingon tulee olla syntynyt Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä kalastustapahtuman aikana, pyyntimatalla, kalankuljetusmatalla taikka ihmishenkiä pelastettaessa. Vahingon kohteena tulee olla kalastusalusrekisteriin merkityn avomerialuksen tai rannikkoaluksen pyydykset, rannikkoalus tai talvikalastuksessa käytettävät pyynti-, kulku- tai kuljetusvälineet. Esimerkkinä tuen piiriin kuuluvista pyydyksistä ovat troolit, rysät ja verkot. Tuen piiriin kuuluvia talvikalastuksessa käytettäviä välineitä ovat esimerkiksi nuotan veto- ja uittolaitteet.

Lisäksi 1 momentissa määriteltäisiin ne vahinkotekijät, jotka kuuluvat vakuutustukijärjestelmän soveltamisalaan. Vakuutuskohteen menetyksen, vahingoittumisen tai tuhoutumisen tulisi aiheutua voimakkaasta myrskystä, karikkoisesta rannikosta tai lumi- ja jääolosuhteista taikka sen tulee olla hylkeiden tai merimetsojen aiheuttama. Vahinkotekijöiden määrittely perustuu komission päätökseen, jossa todetaan, että vahinkojen on liitettävä Suomen erityisiin olosuhteisiin eli epäsuotuisiin ilmasto-olosuhteisiin ja maantieteellisiin oloihin taikka niiden on johdettava hylkeistä tai merimetsoista. Komission päätös rajaa edellä mainitut ilmasto- tai maantieteelliset olot jäähän, lumeen, voimakkaisiin myrskyihin ja matalien vesien karikkoihin.

Voimassa olevasta laista poiketen tukijärjestelmän piiriin ei hyväksyttäisi kaikkia vahinkoja, jotka ovat aiheutuneet aluksille tai pyyntivälineille varastossa. Vahingon tulisi jatkossa aina välittömästi liittyä niihin tekijöihin, jotka aiheutuvat Suomen erityisoloista kalastustoiminnan harjoittamiselle. Välilliset vahingot kuten esimerkiksi pakkasesta johtuva tarve lämmittää aluksia satamassa tai muussa säilytyspaikassa ja siitä koituvat palo- tai muut vahingot eivät täytä komission päätöksen edellytyksiä, sillä pakkaman ei kuulu Euroopan komission hyväksymiin Suomen erityisoloihin. Edellä mainittu rajaus ei estä mainittujen tilanteiden sisällyttämistä kalastusvakuutuslaitoksen puhtaasti liiketoimintansa puitteissa tarjoamiin vakuutuksiin. Rannikkoalusten talvisäilytys on mahdollista järjestää niin, että jää ja lumi eivät aiheuta vahinkoja, joten talvisäilytyksessä oleville

aluksille sattuneet vahingot on mahdollista ehkäistä eikä niitä yleisesti ottaen ole perusteltua sisällyttää vakuutustuen piiriin. Muutoinkin alusten säilyttäminen satamassa, ankkurissa tai muussa säilytyspaikassa pitäisi olla järjestettävissä niin, ettei vahinkoja pääse syntymään. Satamassa, telakalla ja ankkurissa syntyneet vahingot kuitenkin hyväksyttäisiin tuen piiriin, mikäli ne ovat välittömästi aiheutuneet voimakkaasta myrskystä tai lumesta ja jään muodostuksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 2 momentin mukaan säätää tarkemmin pyyntivälineistä sekä vahingoista, jotka kuuluvat vakuutustuen piiriin. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkemmin määritellä kalastustapahtuman sekä pyyntimatkan alkaminen ja päättyminen sekä vahingon aiheuttaneet luonnonolosuhteet.

6 §. Tuen epääminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi eräitä tuen myöntämisen rajoituksia. Sen 1 momentin mukaan vakuutustukea ei maksettaisi, jos vakuutustuen saaja on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu sakkoon tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan lainsäädännön rikkomisesta. Tukea ei myönnettäisi sellaisiin vahinkoihin, jotka ovat syntyneet sen vuoden aikana, jona rikkomus on tapahtunut. Säännös on seurausta kalastusalan suuntaviivojen 3.1 kohdasta, jonka mukaan tukea ei saada myöntää sellaisissa olosuhteissa, joissa Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjä ei ole noudatettu. Tästä on oltava nimenomainen maininta tukea koskevissa säännöissä. Jos tukea on kuitenkin maksettu, tulee tukijärjestelmää koskevissa säännöissä olla mahdollisuus tuen takaisinperintään siten, että seuraamus on suhteessa rikkomuksen vakavuuteen nähden. Näin ollen säädettäisiin velvollisuudesta jättää maksamatta tuki, jos edellä tarkoitettu rikkomus on tapahtunut. Seuraamus koskisi vahinkoja, jotka ovat syntyneet sen vuoden aikana, jona rikkomus on tapahtunut. Saatuaan tiedon rikkomuksesta kalastusvakuutuslaitos jättää tuen maksamatta. Vakavimmissa tapauksissa seuraamus kuitenkin toteutuisi jälkikäteen, kun tuomio saa lainvoiman. Tällöin maksettu tuki peritään takaisin viranomaisen toimesta.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan vakuutustukea ei maksettaisi, jos tuen saaja on tahallisesti aiheuttanut vahinkotapahtuman tai huolimattomuudellaan olennaisesti myötävaikuttanut sen syntyyn. Tukea ei maksettaisi 2 kohdan mukaan myöskään silloin, jos tuen saaja on vaikuttanut vahingon suuruuteen laiminlyömällä vakuutuskohteen pelastustyöt tai käyttämällä vakuutuksen kohteena olevaa alusta tai pyyntivälinettä sen tavanomaisesta käyttötarkoituksesta tai -tavasta poikkeavalla tavalla. Kalastusvakuutuslaitos tekee kielteisen vakuutustukea koskevan päätöksen saatuaan tiedon edellä kuvatusta olosuhteesta tai maksettu tuki voidaan periä suoraan vakuutustuen saajalta, jos myöhemmin osoittautuu, että tämä on toiminut edellä kuvatulla tavalla. Takaisinperinnän peruste olisi riippumaton niistä seuraamuksista, joita tuen saajalle aiheutuu esimerkiksi muista kalastusvakuutuslaitoksen toteuttamista toimenpiteistä tai rikosoikeudellisista prosesseista. Tuen takaisinperintä voitaisiin toteuttaa edellä mainituista asiaan liittyvistä seuraamuksista riippumatta. Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin tuen epäämisestä siinä tilanteessa, että aloittava kaupallinen kalastaja ei ole saavuttanut liikevaihtoa koskevaa vaatimusta viimeistään kolmantena täytenä tilikautena, joka seuraa vakuutus sopimuksen tekemistä. Jos tukea on jo maksettu osana vakuutus korvausta, tuki voidaan periä takaisin 17 §:n säännösten mukaisesti.

7 §. Vakuutustuen määrä. Vakuutustukea maksettaisiin 1 momentin mukaan se määrä, joka vastaa 40 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko olisi aiheutunut rannikkoalukselle tai veneelle taikka erityisen arvokkaalle pyyntivälineelle, tukea maksettaisiin kuitenkin määrä, joka vastaa 90 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Tämä merkitsee sitä, että vakuutuksenottajan omavastuu voisi olla vahingosta ja vakuutus ehdoista riippuen 0—10 tai 0—60 prosenttia. Vakuutuksenottajan omavastuu ei kuitenkaan saisi olla niin korkea, ettei kalastusvakuutuslaitokselle jää mitään riskiä.

Vakuutustukea ei maksettaisi siltä osin kuin kalastusvakuutuslaitoksen on mahdollista saada takautumisoikeuden perusteella korvausta kolmannelta taholta. Vakuutuksenantajan takautumisoikeudesta säädetään vakuu-

tussopimuslain (543/1994) 75 §:ssä. Tuen osuus on määritelty ottaen huomioon voimassa olevan lainsäädännön perusteella maksettujen valtionosuuksien määrät, jotka ovat vaihdelleet vahinkotyypeittäin noin 30—80 prosentin välillä vahingon todelliseen suuruuteen nähden. Jos vakuutuskorvausta alennetaan vakuutus sopimuksen ehtoissa määrättyllä perusteella, tukea maksettaisiin kuitenkin enintään 40 tai 90 prosenttia alennetun vakuutus korvauksen määrästä. Tukea maksetaan sen perusteella, että vakuutuksenottaja on oikeutettu vakuutus korvaukseen. Järjestelmän piiriin kuuluvat vakuutuskohteet tulee olla vakuutettu täydestä arvostaan. Jos vakuutus korvaus evättäisiin kokonaisuudessaan vakuutustuen saajan toiminnasta johtuvalla perusteella, tukea ei maksettaisi lainkaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen alarajasta. Tavoitteena on hallita järjestelmään liittyviä hallinnollisia kustannuksia. Pienten vahinkojen tarkastamisesta ja hakemusten käsittelystä aiheutuvat kustannukset muun muassa kalastusvakuutuslaitoksen henkilöstön työaikana voivat helposti ylittää vahinkojen arvon. Tuen alarajalla ei ole vaikutusta kalastusvakuutuslaitosten mahdollisuuksiin tarjota vakuutusturvaa myös arvoltaan vähäisille pyydyksille ja niiden kärsimille vahingoille. Vakuutustukea ei maksettaisi, jos sen määrä vahinkotapahtumaa kohden olisi enintään 100 euroa. Edellä tarkoitettua määrää laskettaessa vahinkotapahtumana pidettäisiin kaikkia saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan taikka pelastustehtävän aikana aiheutuneita vahinkoja. Tuen alarajan perusteella tukijärjestelmän ulkopuolelle jäisivät lähinnä pienet pyydykset tai tilanteet, joissa vakuutuskohteen vahingoittuminen on vähäistä. Jos vahingon tapahtumahetkeä on jälkikäteen mahdotonta todentaa, vahinkotapahtumana pidettäisiin kuitenkin saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana todettuja vahinkoja. Verkoille aiheutuvien vahinkojen osalta tuen alarajaa laskettaessa otettaisiin kuitenkin huomioon yhden kalenterivuoden aikana aiheutuneet vahingot. Muussa tapauksessa esimerkiksi hyлкеiden verkoille aiheuttamat vahingot rajautuisivat kokonaan tuen ulkopuolelle.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvostolle valtuus antaa tarkempia säädöksiä erityisen arvokkaina pidettävistä pyyntivälineistä. Näitä ovat muun muassa isorysä, nuotta ja trooli sekä eräät kalan kuljetuksessa käytettävät välineet.

8 §. *Selvitys vahinkotapahtumasta.* Vakuutustuen saaja olisi 1 momentin mukaan velvollinen esittämään selvityksen vahingon olosuhteista, määrästä ja muista vahinkotapahtumaan liittyvistä tuen maksamisen edellytyksistä. Selvitys olisi esitettävä ilman aiheutonta viivytystä. Tavanomaisten vakuutus korvausten maksamiseen vaadittavien selvitysten ohella tulisi vakuutuksenottajan esittää selvitys lakiehdotuksen 5 §:ssä mainituista vahinkotapahtuman olosuhteista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selvityksen toimittamisesta kalastusvakuutuslaitokselle. Näin kalastusvakuutuslaitoksen on mahdollista etukäteen ennen korvauksen maksamista varmistua vahingon tukikelpoisuudesta. Muussa tapauksessa perusteettoman tuen maksaminen voisi johtaa myöhemmin takaisinperintään. Vakuutuslaitos olisi velvollinen säilyttämään tuen maksamista koskevat asiakirjat 10 vuotta vakuutus korvauksen maksamisesta. Tämä perustuu siihen, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan yksityiskohtaisesta soveltamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) No 659/1999 15 artiklan mukaan tuki voidaan periä takaisin, jos enintään 10 vuotta on kulunut tuen myöntämisestä. Tässä yhteydessä ratkaisevaa on tuen maksaminen, sillä erillistä tuen myöntämistä koskevaa päätöstä ei aina tehdä.

3 luku **Kalastusvakuutuslaitosta koskevat vaatimukset**

9 §. *Vakuutus sopimusta koskevat ehdot.* Vakuutus sopimukseen sovellettaisiin vakuutus sopimus lakia (543/1994), jollei lakiehdotuksessa toisin säädetä. Pykälän 1 momentissa säädetään kalastusvakuutuslaitoksen velvollisuudesta tehdä vakuutus sopimus jokaisen ehdotetussa laissa säädettävät edellytykset täyttävän tahon kanssa, joka haluaa vakuutustuen piiriin. Laitos voisi kieltäytyä sopimuksen tekemisestä ainoastaan siinä tilanteessa, jos tuen saaja on olennaisesti rikkonut

vakuutus sopimuksen ehtoja kahden edeltävän kalenterivuoden aikana. Säännös vastaa pääpiirteisessään kalastusvakuutusyhdistyslain 3 §:n 2 momentin säännöstä. Sen tavoitteena on varmistaa yhdenvertaisuusperiaatteen soveltaminen tukijärjestelmän toimeenpanossa. Oikeus kieltäytyä sopimuksen tekemisestä koskisi ainoastaan niitä tilanteita, joissa vakuutusnottaja on olennaisesti laiminlyönyt vakuutustuen tai vakuutus sopimuksen ehtoja ja sopimus on tämän johdosta irtisanottu. Sopimuksen tekemisestä voidaan kieltäytyä myös silloin, kun on muutoin perusteltua syytä epäillä, ettei vakuutuksen hakija täytä vakuutus sopimuksesta aiheutuvia velvoitteitaan. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa hakija on toistuvasti laiminlyönyt vakuutusmaksujen maksamisen ja perintämenettely on käynnissä.

Vakuutus sopimuksen olisi 2 momentin mukaan katettava kaikki 5 §:ssä säädetty vahinkotapahtumat. Näin ollen sopimuksen ulkopuolelle ei voitaisi sulkea esimerkiksi hylkeiden aiheuttamia vahinkoja. Sopimuksen olisi niin ikään katettava vakuutusnottajan 5 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla tuen piiriin kuuluvat käyttökelpoiset vakuutuskohdet niiden täydestä arvosta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevia kalastusvakuutusyhdistyslain 3 §:n 3 momentin ja 4 §:n säännöksiä. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, ettei vakuutustukea makseta sellaisten katonneiden, tuhoutuneiden tai vahingoittuneiden esineiden perusteella, jotka eivät ole kuuluneet vakuutuksen piiriin. Jos vakuutusta haetaan rannikkoalukselle, edellytyksenä olisi, että alus on katsastettu. Aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009) mukaan katsastusvelvollisuuden piiriin kuluvat kalastusalukset, joiden pituus on vähintään 10 metriä. Jos rannikkoaluksen kokonaispituus olisi alle 10 metriä, edellytettäisiin muuta luotettavaa selvitystä aluksen kunnosta. Jos kyseessä on sarjavalmisteinen alus, riittävänä pidettäisiin selvitystä tyyppihyväksynnästä.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajalta perittävien vakuutusmaksujen tulee olla kohtuullisia. kalastusvakuutuslaitoksen olisi vakuutusmaksuja määriteltessään otettava huomioon tuen hallinnointiin liittyvät välttämättömät kustannukset sekä 7 §:ssä tarkoite-

tun tuen määrään perustuva kalastusvakuutuslaitoksen riskin aleneminen.

Pykälän 4 momentin mukaan vakuutus sopimus olisi voimassa kalenterivuoden kerrallaan. Sen voimassa olo jatkuisi ilman erillisiä toimenpiteitä, jollei sopimusta irtisanottaisi päättymään kunkin vakuutuskauden aikana viimeistään joulukuun 15. päivään mennessä. Sopimus olisi irtisanottava, jos vakuutustuen ehtojen muuttuminen edellyttää vakuutus sopimuksen päättämistä tai jos kalastusvakuutuslaitoksen hyväksyntä peruutetaan.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin 5 momentin mukaan tarkemmin sellaisten vakuutuskohteiden kunnosta, jotka on otettava vakuutuksen piiriin. Asetuksella voitaisiin tarvittaessa määritellä erilaisten vakuutuskohteiden, kuten alusten ja pyydysten, kuntoa ja käyttökelpoisuutta koskevat arviointikriteerit. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin myös samaan pyydyslajiin kuuluvista kalastusvälineistä, jos käytännössä ilmenee epäselvyyttä, mitkä kalastusvälineet katsotaan samaan pyydyslajiin kuuluviksi.

10 §. Kalastusvakuutuslaitoksen hyväksyminen. Pykälässä säädettäisiin kalastusvakuutuslaitoksen hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksynnän myöntävästä viranomaisesta. Kalastusvakuutuslaitokseksi voitaisiin 1 momentin mukaan hyväksyä sellainen vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettu vakuutusyhdistys tai vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vakuutusyhtiö taikka ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettu ulkomaisen vakuutusyhtiön Suomessa sijaitseva sivuliike, jolla on vakuutustukea koskevien tehtävien hoitamiseksi tarvittavat taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset. Hyväksynnän edellytyksenä olisi lisäksi, että hakija osoittaa tarjoavansa vakuutuksia sellaisin sopimusehdoin, että vakuutuskorvauksen perusteella voidaan maksaa vakuutustukea. Vakuutusehdoissa tulisi huomioida ne erityiset edellytykset ja menettelyt, joita vakuutustuen maksaminen tämän lain säännösten mukaan edellyttää.

Pykälän 2 momentti koskee toimivaltaista viranomaista ja noudatettavaa menettelyä. Sen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättäisi hakijan hyväksymisestä

toimimaan kalastusvakuutuslaitoksena. Päätös tehtäisiin hakemuksesta, josta olisi käytävä ilmi 1 momentissa säädettyt hyväksymisen edellytysten kannalta tarpeelliset tiedot. Tällaisia tarpeellisia tietoja ovat muun muassa perustiedot vakuutuslaitoksen toiminnasta, taloudellisesta tilanteesta, henkilöstöstä ja vakuutussovinnuksesta. Päätökseen voitaisiin ottaa vakuutustuen hallinnoimiseen liittyviä ehtoja, jos tämä on tarpeen yhdenmuukaisten menettelyjen varmistamiseksi kalastusvakuutuslaitoksissa. Nämä ehdot voisivat koskea esimerkiksi vakuutustuen hallinnoinnissa käytettäviä tietojärjestelmiä tai asiakirjojen säilytystapaa taikka muita vastaavia teknisiä yksityiskohtia.

Kalastusvakuutuslaitoksen hyväksyntä voitaisiin 3 momentin mukaan peruuttaa, jos hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty. Ennen hyväksynnän peruuttamista tulisi vakuutuslaitokselle antaa kohtuullinen aika korjata virhe, jos korjaaminen on mahdollista. Hyväksynnän peruuttamisesta päättäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Peruuttamista koskeva päätös tulisi voimaan välittömästi seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä. Näin kalastusvakuutusyhdistykselle varataan aikaa vakuutussovinnusten irtisanomiseen. Hyväksynnän peruuttamisella ei ole vaikutusta tukeen, joka kohdistuu sellaisiin vahinkoihin, jotka ovat syntyneet hyväksynnän voimassa ollessa.

11 §. Kalastusvakuutuslaitoksen avustamista tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädetään velvoitteista, jotka koskevat kalastusvakuutuslaitoksia näiden välittäessä julkisia varoja tuen saajille. Kalastusvakuutuslaitoksen tulisi pykälän 1 momentin mukaan vahinkotapahtumaa selvittäessään ottaa huomioon valtion etu vakuutustuen maksajana. Lisäksi sen tulisi viivytyksettä saattaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietoon epäily mahdollisista tukeen liittyvistä väärinkäytöksistä. Kalastusvakuutuslaitoksen tulee laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan toimia lojalisti ja avoimesti.

Pykälän 2 momentin mukaan kalastusvakuutuslaitoksen olisi ilmoitettava ennakolta ja hyvissä ajoin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sellaisista muutoksista, jotka koskevat vakuutussovinnuksen ehtoja, vakuutusmaksuja tai muita olosuhteita, joilla

voi olla merkitystä kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän kannalta. Vakuutussovinnusehdot tutkitaan kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän yhteydessä. Kaikki tuen kannalta olennaiset muutokset tulee näin ollen etukäteen antaa tiedoksi, jotta voidaan arvioida, onko muutoksilla merkitystä kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan kalastusvakuutuslaitoksella olisi velvollisuus ilmoittaa arvoltaan 50 000 euroa ylittävistä vahingoista viranomaiselle ennen korvauksen maksamista. Viranomaiselle olisi varattava tilaisuus tarkastaa vahinko ennen korvauksen suorittamista. Kalastusvakuutuslaitoksella olisi myös velvollisuus avustaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta tarkastuksessa antamalla tietoja ja asiantuntija-apua.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin kalastusvakuutuslaitoksen velvollisuudesta luovuttaa elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskukselle sellaisia tuen saajaa ja vakuutuskohtetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä vakuutustuen maksamisen edellytysten selvittämiseksi ja valvomiseksi. Tiedot olisi luovutettava viranomaisen pyynnöstä.

Pykälän 5 momentin mukaan tiedonantovelvollisuus koskisi myös salassa pidettäviä tietoja mukaan lukien liikesalaisuuksiksi katsottavat tiedot. Viranomaisella olisi kuitenkin käyttöä tietoja ainoastaan sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

12 §. Vakuutustukea koskeva päätös. Pykälässä säädetäisiin päätöksestä, joka kalastusvakuutuslaitoksen olisi tehtävä vakuutussovinnuksen tekemistä tai vahingon korvaamista koskevassa asiassa. Päätös rinnastuu asiallisesti valtiontuen myöntämistä tai maksamista koskevaan päätökseen. Pykälän mukaan myös vakuutussovinnuksen tekemistä koskeva päätös olisi annettava kirjallisena, jos hakija tätä pyytää.

Jos kalastusvakuutuslaitos tekee vakuutussovinnuksen hakijan kanssa, vakuutuksenottoja pääsee tukijärjestelmän piiriin. Oikeus tukeen syntyy kuitenkin vasta siinä vaiheessa, kun syntyy tukikelpoinen vahinko ja hakija on oikeutettu vakuutuskorvaukseen vahingon johdosta. Jos vakuutussovinnusta ei tehdä, hakijalla voi olla intressi pyytää valituskelpoinen päätös. Vakuutuskorvausta koskeva päätös olisi aina annettava kirjallisena. Tuen

saajan tulisi olla tietoinen, että kyseessä on päätös, jolla maksetaan tiettyjen edellytysten täytyessä valtiontukea. Päätöksestä olisi myös käytävä täsmällisesti ilmi vahingon perusteella maksettavan tuen määrä, sillä mahdollinen takaisinperintä kohdistuu tähän osuuteen, jos myöhemmin osoittautuu, ettei tuen saajalla ollut oikeutta tukeen.

13 §. Korvauksen hakeminen valtiolta. Pykälässä säädettäisiin valtion maksaman korvauksen hakemisessa noudatettavasta menettelystä. Kalastusvakuutuslaitoksen olisi 1 momentin mukaan kirjallisesti haettava valtiolta korvausta lakiehdotuksessa tarkoitettujen vakuutuskorvausten osana maksettujen tukien perusteella. Maksua voisi hakea enintään kahdesti vuodessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Kalastusvakuutusyhdistyslain 11 §:n mukaan kalastusvakuutusyhdistys on voinut hakea myös ennakkoa. Näin olisi jatkossakin, jos yksittäisen vahingon suuruus ylittää 50 000 euroa. Hakemukseen olisi liitettävä selvitys tuensaajasta, tukeen oikeuttavien vahinkojen perusteella maksetuista korvauksista ja niihin sisältyvän tuen osuudesta sekä kuvaus vahinkotapahtumista. Niiden perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus arvioisi vakuutustuen saajaa ja vakuutustapahtumaa koskevien edellytysten täyttymistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä korvauksen maksamisesta ja hakemisesta noudatettavasta menettelystä. Kysymys olisi lähinnä hakumenettelyn teknisistä yksityiskohdista kuten maksun hakemiselle ja maksamiselle asetettavasta määräajasta sekä maksua varten vaadittavien selvitysten esitystavasta.

14 §. Kalastusvakuutuslaitoksen tehtävien hoitaminen. Lakiehdotuksessa on kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävän siirtämisestä muulle kuin viranomaiselle. Kalastusvakuutuslaitos arvioisi käytännössä tuen myöntämisen edellytysten täyttymistä tehdessään sopimuksen vakuutusnottajan kanssa. Vakuutustuen maksamisen osalta kalastusvakuutuslaitos tekee käytännössä tuen maksua koskevan päätöksen maksaessaan korvauksen, jonka perusteella hakee jälkikäteen tuen maksua. Korvauspäätöksen tekeminen merkitsee käytännös-

sä tuen maksamista koskevaa päätöstä. Kalastusvakuutuslaitoksen rooli on tuen välittäminen. Näin ollen pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hyvän hallinnon takeista.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus julkisten hallintotehtävien kannalta merkityksellisiin säädöksiin. Näitä ovat hallintolaki (434/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003), kielilaki (423/2003) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999).

Pykälän 2 momentin mukaan kalastusvakuutuslaitoksen palveluksessa olevaan henkilön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä tämän hoitaessa kalastusvakuutustukeen liittyviä tehtäviä. Tehtäviä hoidettaessa aiheutettuun vahinkoon sovellettaisiin, mitä vahingonkorvauksilaisissa (412/1974) säädetään.

15 §. Kalastusvakuutuslaitoksen ohjaus ja valvonta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaisen toimivallasta valvoa kalastusvakuutuslaitoksen toimintaa sen hoitaessa julkista hallintotehtävää. Muilta osin valvonta kuuluisi vakuutusyhdistyksiä ja vakuutusyhtiöitä valvovalle Finanssivalvonnalle.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi oikeus suorittaa tarkastuksia kalastusvakuutuslaitosten valvomiseksi. Tarkastukset voisivat koskea kaikkia tiloja ja tietoja, jotka ovat merkityksellisiä hyväksynnän edellytysten ja vakuutustuen asianmukaisen hallinnon valvomiseksi. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa.

4 luku **Erinäiset säännökset**

16 §. Tuen saajan valvonta. Pykälässä säädettäisiin tuen saajan valvonnasta. Julkisten varojen asianmukaisen käytön ja Euroopan unionin valtiontukisääntöjen noudattamisen varmistamiseksi on tarpeen säätää valvonnassa tarvittavasta toimivallasta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi 1 momentin mukaan oikeus suorittaa tarkastus tuen saajan aluksella sekä tiloissa, joita käytetään kalastukseen liittyvän elinkeinotoiminnan harjoittamiseen, vakuutustuen edellytysten ja määrän toteamiseksi tai val-

vomiseksi. Tarkastuksissa voitaisiin todeta esimerkiksi vakuutuskohteiden arvoon ja kuntoon liittyviä seikkoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa. Tarkastusta ei saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Voimassa olevassa kalastusvakuutusyhdistyslaissa ei ole vastaavaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskuksen oikeudesta saada tarkastuksen suorittamiseksi tarvittavat tiedot ja asiakirjat maksutta sekä ottaa vahinkotapahtumaa koskeva aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen päämäärän saavuttaminen tätä edellyttää. Aineisto tulisi palauttaa tuen saajalle viipymättä sen jälkeen kun tarkastuksen toteuttaminen ei enää edellytä hallussapitoa.

17 §. Tuen takaisinperintä. Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperinnästä. Tuen välittää kalastusvakuutuslaitos, joka hakee maksua jälkikäteen viranomaiselta. Jos myöhemmin maksituksen yhteydessä tai tuen saajan valvonnassa käy ilmi, ettei tuen saajalla ollut oikeutta tukeen jollakin lakiehdotuksessa säädetyllä perusteella tai että tälle on maksettu liikaa tukea, tuki perittäisiin pykälän 1 momentin mukaan takaisin tuen saajalta. Perintää ei siis kohdistettaisi kalastusvakuutuslaitokseen, vaan tuen saajaan. Tuki perittäisiin takaisin niissä tapauksissa, joissa tuen maksamisen jälkeen käy ilmi, että jokin lakiehdotuksen 6 §:ssä säädetyistä perusteista on olemassa kuten esimerkiksi lainvoimainen ratkaisu, jolla tuen saaja on tuomittu YKP:n sääntöjen rikkomisesta tai tuen saaja ei ole täyttänyt liikevaihtoa koskevaa vaatimusta viimeistään kolmantena vakuutussopimuksen tekemistä seuraavana tilikautena. Tuki on myös aina perittävä takaisin, jos Euroopan komissio tekee päätöksen, jonka nojalla jäsenvaltion on perittävä takaisin sääntöjen vastaisesti maksettu valtiontuki.

Takaisinperinnän tavoitteena on saattaa tuen saaja siihen taloudelliseen asemaan, jossa tämä oli ennen kuin hänelle maksettiin perusteetta tai liikaa tukea. Näin ollen 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta suorittaa korkoa sille ajanjaksolle, jonka tuki oli perusteetta tuen saajan hallinnassa. Takaisinperittäväälle määrälle olisi suoritettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momen-

tissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa olisi suoritettava vakuutuskorvauksen maksupäivästä takaisinperittävän määrän takaisinmaksuun saakka. Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa takaisinperittäväälle määrälle ei kuitenkaan laskettaisi korkoa siltä ajalta, jonka rikkomusasian käsittely viranomaisessa kestää. Esimerkiksi valituksen käsittely voi kestää eri oikeusasteissa jopa vuosia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin viivästyskorosta. Jos takaisinperittävä määrä ei makseta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyä eräpäivänä, sille olisi suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan.

18 §. Takaisinperinnän menettelyt. Pykälän 1 momentin mukaan takaisinperinnästä päätäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettaisiin takaisinperittävä määrä, lakiehdotuksen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu korko sekä niiden suorittamiselle asetettava eräpäivä.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperintää koskeva päätös olisi tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sai tiedon takaisinperinnän perusteesta ja viimeistään kymmenen vuoden kuluttua vakuutuskorvauksen maksamisesta. Tämä perustuu siihen, että neuvoston asetuksen (EY) No 659/1999 15 artiklan mukaan tuki voidaan periä takaisin, jos enintään 10 vuotta on kulunut tuen myöntämisestä. Tässä yhteydessä ratkaisevaa on tuen maksaminen, sillä erillistä tuen myöntämistä koskevaa päätöstä ei tehdä.

Täytäntöönpanosta vastaisi 3 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Takaisinperintäpäätös saataisiin panna ulosottoin täytäntöön sen jälkeen, kun päätös on saanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoon sovellettaisiin ulosottokaaren säännöksiä.

19 §. Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Voimassa olevan lain-säädännön mukaan vakuutustukijärjestelmään liittyviä tehtäviä hoitaa maa- ja metsätalousministeriö. Kysymyksessä on toimeenpanotehtävä, jotka nykyisin on vastaavien tukijärjestelmien osalta siirretty valtion alue-

hallinnon tehtäväksi ministeriöiden keskittyessä ydintehtäviinsä eli poliittisen päätöksen teon valmisteluun ja toimeenpanoon lainsäädännön valmistelun kautta. Pykälässä säädetäisiin Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta hoitaa laissa säädettyjä tehtäviä. Se soveltuu sijaintinsa ja kalastusta koskevan asiantuntemuksensa puolesta hoitamaan vakuutustukijärjestelmään liittyviä tehtäviä. Lisäksi Pohjanmaan ELY-keskuksella on olemassa hyvät valmiudet palvella asiakkaitaan molemmilla virallisilla kielillä. Merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevat tehtävät kuten tuensaa- jien valvonta ja tukien takaisinperintä sekä oikaisuvaatimusten käsittely hoidettaisiin viranomaisen toimesta.

Suomen merialueen rannikko on kuitenkin maantieteellisesti laaja alue. Näin ollen pykälässä säädetäisiin muille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, joiden toimialue rajautuu Suomen merialueen rannikkoon, velvollisuus antaa virka-apua toimialueellaan. Virka-apu koskisi erityisesti paikan päällä tehtäviä tarkastuksia kuten lakiehdotuksen 11 §:n 3 momentissa tarkoitettujen vahinkotapahtumien toteamiseksi tehtäviä tarkastuksia sekä tuen saajiin kohdistuvia lakiehdotuksen 16 §:ssä tarkoitettuja tarkastuksia. Vahinkotapahtumien tarkastus on ensisijaisesti kalastusvakuutuslaitosten tehtävä, joten virka-apupyyntöjä arvioidaan tehtävän vain poikkeustapauksissa. Kalastusvakuutuslaitokset voivat käyttää vahinkojen tarkastuksissa apunaan myös muita puolueettomia asiantuntijoita, kuten Liikenteen turvallisuusvirasto Traficin edustajia.

20 §. Muutoksenhaku. Kalastusvakuutuslaitoksen 12 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saisi 1 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla. Vakuutuksen ottaja voisi sen sijaan tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Oikaisuvaatimus olisi tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Vakuutuskorvausta koskeva oikaisuvaatimusasia on käsiteltävä viipymättä. Oikaisuvaatimuksen käsittelyssä sovelletaan hallintolakia (434/2003). Jos samaa vahinkotapahtumaa koskeva asia on vireillä muussa valituselimessä tai tuomioistuimessa, oikaisuvaatimuksen käsittely olisi keskeytet-

tävä kunnes edellä tarkoitettu asia on ratkaistu. Näin sen vuoksi, että oikeus tukeen syntyy vain silloin ja siltä osin kuin vahingon perusteella voidaan maksaa vakuutus sopimukseen perustuvaa vakuutuskorvausta.

Pykälän 2 momentissa rajattaisiin oikaisuvaatimuksen alaan kuuluvia seikkoja siten, että päätöksessä voidaan ottaa kantaa ainoastaan lakiehdotuksen 4—6 §:ssä säädettyihin edellytyksiin. Päätöksessä ei otettaisi kantaa vahingon korvattavuuteen vakuutus sopimusehtojen perusteella eikä muihin kalastusvakuutuslaitoksen sopimukseen perustuviin velvollisuuksiin. Päätös annettaisiin tiedoksi hakijalle ja asianomaiselle kalastusvakuutuslaitokselle.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin mahdollisuudesta valittaa oikaisuvaatimusta koskevasta päätöksestä, kalastusvakuutuslaitoksen hyväksymistä tai hyväksynnän peruuttamista koskevasta päätöksestä sekä takaisinperintäpäätöksestä. Edellä mainittuihin päätöksiin voisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Käytännössä valitus tehtäisiin hallinto-oikeuteen ja sen päätöksestä voi edelleen valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitus ei estäisi kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa. Hyväksynnän peruuttaminen on äärimmäinen toimenpide julkisten varojen asianmukaisen käytön turvaamiseksi, ja siihen ryhdytään sen jälkeen kun kalastusvakuutuslaitos ei ole käyttänyt tilaisuutta virheen poistamiseen tai laiminlyönnin korjaamiseen. Jos kalastusvakuutuslaitos maksaa vakuutustukea virheellisin perustein, tämä johtaa tuen takaisinperintöihin. Jos tukea maksettaessa on toimittu Euroopan unionin valtioneuvoston päätösten vastaisesti, takaisinperinnät joudutaan suorittamaan riippumatta siitä, oliko tuen saaja myötävaikuttanut virheeseen. Päätöksen välitön täytäntöönpanokelpoisuus turvaa myös tuen saajien asemaa.

5 luku **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

21 §. Voimaantulo. Lakiehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Sen soveltaminen tuen myöntämiseen ja maksamiseen tapahtuisi kuitenkin 1 momentin mukaan 1 päivästä tammikuuta 2014 alkaen. Näin on tarpeen menetellä riittävän siirtymäajan järjestämiseksi, jotta kalastusvakuutuslaitosten hyväksyntä, vakuutussovimusehtojen laadinta ja tuen hallinnoinnissa tarvittavat muut seikat voidaan hoitaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi kumoamissäännös. Ehdotetulla lailla kumottaisiin kalastusvakuutusyhdistyslaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

22 §. Aikaisemman lain mukaisia vakuutus- sopimuksia ja niihin perustuvia avustuksia koskevat siirtymäsäännökset. Pykälässä säädetäisiin vakuutus- sopimuksia koskevista siirtymäjärjestelyistä. Ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehtyihin vakuutus- sopimuksiin sekä avustukseen sovellettaisiin lakiehdotuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Nämä vakuutus- sopimukset olisi irtisanottava päättymään viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdotetun lain voimaan tultua kalastusvakuutusyhdistys voisi edelleen tehdä vakuutus- sopimuksia kalastusvakuutusyhdistyslaissa säädetyillä edellytyksillä siten, että sopimuksen voimassa olo päättyisi viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013. Näin taataan ammattikalastajien vakuutusturva siirtymäaikana. Kalastusvakuutusyhdistyksille voitaisiin maksaa kalastusvakuutuslaissa tarkoitettua avustusta, jos vahinko on tapahtunut sopimuksen voimassa ollessa ja tuen edellytykset täyttyvät.

23 §. Valtionapurahastoa koskevat siirtymäjärjestelyt. Pykälässä säädettäisiin pääoma-avustuksella perustetun valtionapurahaston ja sen tuottoon liittyvistä siirtymäjärjestelyistä. Kalastusvakuutusyhdistyslain 13 §:ssä tarkoitettua valtionapurahaston palauttamiseen sovellettaisiin 1 momentin mukaan ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Jos kalastusvakuutusyhdistyslaissa tarkoitettua toimintaa harjoittanut vakuutusyhdistys hyväksyttäisiin kalastusvakuutuslaitokseksi, valtionapurahas-

ton hallinnointiin sovellettaisiin jatkossakin kalastusvakuutusyhdistyslain 13 §:n säännöksiä. Samoin siinä tilanteessa, että kaksi tai useampia kalastusvakuutusyhdistyksiä fuusioituisi, sijaan tullut vakuutusyhdistys saisi pitää valtionapurahaston edellyttäen, että se hyväksyttäisiin toimimaan kalastusvakuutuslaitoksena. Vastaavaa sääntöä sovellettaisiin, jos kalastusvakuutusyhdistys muutetaan keskinäiseksi vakuutusyhtiöksi, joka hyväksytään toimimaan kalastusvakuutuslaitoksena. Myös siinä tapauksessa, että kalastusvakuutusyhdistys luovuttaa vakuutuskantansa toiselle vakuutusyhdistykselle tai vakuutusyhtiölle, joka hyväksytään toimimaan kalastusvakuutuslaitoksena, valtionapurahasto siirtyy vastaanottavalle toimijalle.

Pykälän 2 momentin mukaan rahastosta saatua tuottoa ei kuitenkaan saisi 1 päivästä tammikuuta 2014 lähtien käyttää vakuutusyhdistyksen toiminnan rahoittamiseen. Tuotto, joka kertyisi mainitun päivän jälkeen, olisi tilitettävä vuosittain valtiolle siltä osin kuin sitä ei käytettäisi kaikkien kalastusvakuutuslaitosten henkilökunnalle tai luottamushenkilöille avoimeen koulutukseen, joka koskee lakiehdotuksessa tarkoitettujen tehtävien hoitamista. Myös muiden kalastusvakuutuslaitosten henkilökunnalla tai luottamushenkilöillä tulisi olla pääsy koulutukseen, jotta taataan julkisten varojen käytöstä saatavien hyötyjen jakautuminen kaikille kalastusvakuutus- toimintaa harjoittaville. Vastaavasti tuotto saisi käyttää sellaiseen vakuutuksenottajille suunnattuun tiedotus- ja koulutustoimintaan, joka koskee vakuutustukea ja joka on avointa kaikille riippumatta siitä, onko niillä voimassa olevaa vakuutus- sopimusta toiminnan harjoittajan kanssa.

Lisäksi tuottoa saisi käyttää kalastusvakuutuslaitokselle säädettävän tehtävän hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin, joita ovat lakiehdotuksen 13 §:ssä tarkoitettujen maksuhakemusten tekemisestä aiheutuvat hallinnolliset kustannukset henkilökunnan palkkakustannuksia tai luottamushenkilöiden palkkioita lukuun ottamatta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen avustaminen tuen saajan tai vahinkotapahtumien tarkastuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan kalastusvakuutuslaitoksen lopettaessa toimintansa tai sen hyväksynnän tultua peruutetuksi yhdis-

tyksen olisi palautettava ennen toiminnan lopettamista tai viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hyväksynnän peruuttamisesta valtionapurahaston arvo valtiolle sekä edellä tarkoitettu tuotto.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksessä ehdotetaan valtioneuvostolle eräitä asetuksenantovaltuuksia. Valtuuksien käyttöä rajoittaisivat perustuslain 80 §:n 1 momentti ja lakiehdotuksen säännökset. Kysymys on pääosin aluksia, pyyntivälineitä ja kulku- sekä kuljetusvälineitä koskevista teknisluonteisista yksityiskohdista. Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi antaa tarkempia säännöksiä vahingoista ja pyyntivälineistä, jotka kuuluvat vakuutustuen piiriin. Pyydysten tekninen määrittely tapahtuu luontevammin asetuksen kuin lain tasolla. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkemmin määrittellä kalastustapahtuman sekä pyyntimatkan alkaminen ja päättyminen sekä vahingon aiheuttaneet luonnonolosuhteet. Myös näiltä osin kysymys on sellaisten yksityiskohtien määrittelystä, joka tapahtuu luontevammin asetuksen tasolla.

Lakiehdotuksen 7 §:n 3 momentissa ehdotetaan valtioneuvostolle valtuutta antaa tarkempia säädöksiä erityisen arvokkaina pidettävistä pyyntivälineistä. Kysymys on korkeamman tuen piiriin kuuluvista pyydöksistä ja kuljetusvälineistä. Näitä ovat muun muassa isorysä, nuotta ja trooli sekä eräät kalan kuljetuksessa käytettävät välineet.

Lakiehdotuksen 9 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin sellaisten vakuutuskohteiden kunnosta, jotka on otettava vakuutuksen piiriin. Asetuksella voitaisiin tarvittaessa määrittellä erilaisten vakuutuskohteiden, kuten alusten ja pyydysten, kuntoa ja käyttökelpoisuutta koskevat arviointikriteerit. Alusten osalta lakiin sisältyy vaatimus katsastustodistuksen esittämisestä. Siltä osin kuin lainsäädäntö ei edellytä aluksen katsastamista, olisi esitettävä muu selvitys vakuutuskohteen kunnosta. Esimerkiksi sarjavalmisteen aluksen osalta riittäisi selvitys tyyppi hyväksynnästä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin myös

samaan pyydyslajiin kuuluvista kalastusvälineistä, jos käytännössä ilmenee epäselvyyttä, mitkä kalastusvälineet katsotaan samaan pyydyslajiin kuuluviksi. Valtuutta on tarkoitus käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että tuen edellytysten yhtenäinen soveltaminen tätä edellyttää.

Lakiehdotuksen 13 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä korvauksen maksamisessa ja hakemisessa noudatettavasta menettelystä. Kysymys olisi lähinnä hakumenettelyn teknisistä yksityiskohdista kuten maksun hakemiselle ja maksamiselle asetettavasta määräajasta sekä maksua varten vaadittavien selvitysten esitettävistä.

3 Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2013 alusta. Siihen sisältyviä tukea koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vuoden 2014 alusta riittävän siirtymäajan turvaamiseksi. Myös kalastusvakuutusyhdistyksille myönnetystä pääomaavustuksesta muodostuvan valtionapurahaston tuottoa koskevia muutoksia sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2014 alkaen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitykseen sisältyy eräitä perustuslain näkökulmasta merkityksellisiä muutoksia voimassa olevaan vakuutustukea koskevaan lainsäädäntöön verrattuna. Lakiehdotuksessa säädettäisiin kalastusvakuutusyhdistyksille myönnettävän avustuksen sijaan kaupalliselle kalastajalle myönnettävästä tuesta. Tuki maksettaisiin kaupallisille kalastajille edelleen osana vakuutussopimukseen perustuvaa vahingonkorvausta. Tuen myöntämisen edellytysten tutkiminen tapahtuu käytännössä siinä vaiheessa, kun hyväksytty kalastusvakuutuslaitos tekee vakuutussopimuksen kalastajan kanssa. Oikeus saada tukea lakiehdotuksessa säädettävät edellytykset täyttävän vahingon johdosta syntyy ilman erillistä hakemusta, kun kalastusvakuutuslaitos tekee vakuutussopimuksen tuensaajan kanssa. Tuen maksamisen edellytykset puolestaan tutki-

taan osana vakuutuskorvauksen maksamista. Tällöin tuensaaja hakee vakuutuskorvausta ja siinä yhteydessä myös tukea.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Lakiehdotukseen sisältyisivät näin ollen tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksiä koskevat säännökset. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä säännöksiä kalastajaan kohdistettavasta tuen takaisinperinnästä. Euroopan unionin valtiontukea koskeva lainsäädäntö kuitenkin edellyttää, että sääntöjenvastainen valtiontuki on voitava periä takaisin yritykseltä korkoineen, ja siten valtion on saatettava yritys siihen tilanteeseen, jossa se olisi ollut ilman sääntöjenvastaista tukea. Julkisten varojen käyttöä tulee valvoa ja mahdolliset väärinkäytökset tulee oikaista, jos tukea on maksettu liikaa tai perusteetta. Lakiehdotukseen sisältyisivät säännökset tuen takaisinperinnästä sekä tuen saajan valvonnasta. Ainoastaan kalastukseen, pyydyksiin tai aluksiin taikka hakumenetelyyn liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

Toinen esityksen kannalta merkityksellinen säännös sisältyy perustuslain 124 §:ään, jossa säädetään hallintotehtävän siirtämisestä muulle kuin viranomaiselle. Tehtävä voidaan siirtää muulle kuin viranomaiselle, jos siirtäminen on tarkoituksenmukaista tehtävän hoitamisen kannalta, eikä vaarana oikeusturvaa, perusoikeuksia tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Lakiehdotuksessa säädettäisiin vakuutustoimintaa harjoittavien toimijoiden hyväksymisestä toimimaan tukea välittävänä kalastusvakuutuslaitoksena sekä näiden toimijoiden ohjauksesta ja valvonnasta. Laissa säädettäisiin kalastusvakuutuslaitoksen tehtävien hoitamisesta vastaavien henkilöiden virkavastuusta sekä vahingonkorvausoikeudellisesta vastuusta. Yleishallinto-oikeudellisia säännöksiä hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sovellettaisiin toimijoihin niiden hoitaessa hallintotehtäviä.

Lakiehdotukseen ei sisälly tuen myöntämismenettelyä koskevia säännöksiä. Tuki myönnetään ilman erillistä hakemusta. Tukijärjestelmän piiriin pääsee, jos kalastusva-

kuutuslaitos tekee vakuutus sopimuksen. Tällöin kalastusvakuutuslaitoksen olisi lakiehdotuksen 13 §:n mukaan annettava hakijan pyynnöstä kirjallinen päätös vakuutus sopimuksen lisäksi. Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan kalastusvakuutuslaitoksen olisi tehtävä vakuutus sopimus jokaisen säädetyt edellytykset täyttävän vakuutuksen hakijan kanssa. Sopimuksen olisi katettava kaikki vahinkotapahtumat, joiden perusteella voidaan lakiehdotuksen 5 §:n mukaan myöntää tukea, ja tuen saajan kaikki käyttökelpoiset samaan pyydyslajiin kuuluvat pyydykset. Ainoastaan olennainen sopimusrikkomus tai tuen ehtojen rikkominen, joka on johtanut vakuutus sopimuksen irtisanomiseen, voi johtaa vakuutus sopimuksen epäämiseen. Käytännössä nämä säännökset eivät jätä kalastusvakuutusyhdistykselle harkintavaltaa sen suhteen, tekeekö se sopimuksen. Jos sopimuksen tekemisestä kieltäydytään, hakijalle on pyynnöstä annettava kirjallinen päätös. Myös sopimuksen kesto määriteltäisiin laissa. Oikeus tukeen syntyy kuitenkin vasta kun on tapahtunut vahinko, jonka perusteella hakija on oikeutettu vakuutus korvaukseen. Tällöin olisi aina tehtävä kirjallinen päätös. Lakiehdotukseen sisältyvät myös säännökset vakuutuksen hakijan oikeudesta vaatia oikaisua viranomaiselta, jos kalastusvakuutuslaitos kieltäytyy tekemästä tämän kanssa vakuutus sopimusta. Samoin tuen saajalla olisi oikeus tehdä oikaisuvaatimus, mikäli vakuutus korvaus ja sen osana vakuutustuki evätään sillä perusteella, ettei tuen saaja ole oikeutettu vakuutustukeen. Muutoksenhakua koskevilla säännöksillä on merkitystä perustuslain 21 §:ssä suojattujen oikeusturvan takeiden toteutumisen kannalta.

Lakiehdotuksessa kalastusvakuutuslaitoksille ehdotettavat tehtävät eivät sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä kuten itsenäistä, vakuutus sopimuksesta riippumatonta tuen ehtojen tarkastusoikeutta. Kuitenkin kalastusvakuutuslaitokset ottaisivat vastaan vahinkotapauksia koskevat selvitykset ja tarvittaessa tarkastaisivat vahingot kuten yleensä vakuutustoimintaa harjoittavat toimivat ennen vakuutus korvauksen maksamista. Siltä osin kuin vahingon tapahtumisen, määrän ja olosuhteiden selvittäminen liittyy tuen maksamisen edellytysten selvittämiseen, kalas-

tusvakuutuslaitokset suorittavat tarkastustoimintaa. Oikeus tarkastaa vahinko kuuluu niille joka tapauksessa vakuutussopimusten ehtojen mukaan, eikä tätä oikeutta voida täysin erottaa vakuutustuen edellytysten selvittämisestä, sillä oikeus vakuutustukeen syntyy, jos tuen saajalla on oikeus vakuutuskorvaukseen. Jos vahingon määrä ylittää 50 000 euroa, viranomaiselle on ilmoitettava ennen vakuutuskorvauksen maksamista ja tälle on varattava mahdollisuus tarkastaa vahinko. Tällöin kalastusvakuutuslaitos on velvollinen avustamaan viranomaista.

Varsinainen tuen maksamisen jälkeen tapahtuva tuen saajan valvonta kuuluisi viranomaiselle samoin kuin valvonnasta mahdollisesti seuraava takaisinperintä. Lakiehdotukseen sisältyy säännös, jonka mukaan viranomaisen tarkastusoikeus koskee tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvien edellytysten ja tuen määrän valvontaa ja toteamista. Tämä oikeus koskee myös vahinkotapahtuman toteamista ennen vakuutustuen maksamista vakuutuskorvauksen osana. Tarkastus saataisiin suorittaa tuen saajan aluksella sekä tiloissa, joita käytetään kalastukseen liittyvän elinkeinotoiminnan harjoittamiseen. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa (PeVL 18/2006 vp.). Erityisesti kulkuvälineissä olevien asuntojen on valiokunnan käytännössä katsottu jäävän kotirauhan

eräänlaiselle reuna-alueelle (PeVL 8/1994 vp). Aluksia käytetään sekä liikkumiseen että asumiseen, ja tämän on katsottu olevan valtiosääntöoikeudelliselta kannalta huomionarvoinen seikka. Näin ollen valiokunta ei pitänyt aluksissa olevien, yksinomaan asuintiloina käytettävien osien rajaamista tarkastustoimivallan ulkopuolelle valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena, kun kysymys oli alusten turvatarkastuksista (PeVL 16/2004 vp.).

Esityksessä ehdotetaan julkisen vallan käyttöä sisältävän tehtävän siirtämistä muulle kuin viranomaiselle. Kalastusvakuutuslaitokseksi hyväksyttävät toimijat tarkastavat vahinkotapahtumia osana tavanomaiseen vakuustoitintaan kuuluvaa vakuutuskorvauksen maksamisen edellytysten tutkimista. Samalla ne tarkastavat myös tuen myöntämisen edellytyksiä siltä osin kuin oikeus vakuutuskorvaukseen on tuen maksamisen edellytys. On jossain määrin tulkinnanvaraista, sisältääkö tehtävä merkittävää julkisen vallan käyttöä, jota ei perustuslain 124 §:n tulkintakäytännön valossa saa siirtää muulle kuin viranomaiselle. Tästä syystä pidetään tarpeellisena, että säätämisyjärjestyksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta

Helsingissä päivänä kuuta 20 .

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Lain tavoitteena on edistää kalastuselinkei-
non harjoittamista Suomen aluevesien ja ta-
lousvyöhykkeen erityisissä olosuhteissa.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kalastusvälineille se-
kä rannikkokalastukseen käytettäville aluk-
sille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen
valtion varoista maksettavaan tukeen.

3 §

Kaupallisen kalastajan määritelmä

Tässä laissa *kaupallisella kalastajalla* tar-
koitetaan luonnollista henkilöä tai yhteisöä,
jonka itse pyytämän kalan tai siitä jalostettu-
jen kalatuotteiden myynnistä kertynyt, 4
§:ssä tarkoitetun vakuutus sopimuksen teke-
mistä välittömästi edeltäneen kolmen tilikau-
den liikevaihdon keskiarvo ylittää arvon-
lisäverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa
säädetyn määrän, taikka joka on yhtiömiehe-
nä tai osakkaana edellä tarkoitettussa yhtei-
sössä.

Kaupallisena kalastajana pidetään myös
luonnollista henkilöä tai yhteisöä, joka on

ryhtynyt tai ryhtyy vakuutus sopimuksen te-
kivuonna tai tätä edeltävänä vuonna harjoit-
tamaan kaupallista kalastusta ja joka esittää
suunnitelman siitä, miten kalan tai siitä jalos-
tettujen kalatuotteiden myynnistä kertyvä lii-
kevaihto ylittää arvonlisäverolain 3 §:n 1
momentissa säädetyn määrän viimeistään
kolmantena tilikautena vakuutus sopimuksen
tekemisestä.

2 luku

Vakuutustuen edellytykset

4 §

Vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset

Vakuutustukea myönnetään ilman erillistä
hakemusta sellaiselle kaupalliselle kalastajal-
le, joka on tehnyt vakuutus sopimuksen hy-
väksytyyn kalastusvakuutuslaitoksen kanssa.
Edellytyksenä on, että kaupallinen kalastaja
on merkitty kalastus aluksen haltijaksi tai
omistajaksi merellä toimivien kalastus- ja ve-
siviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa
laissa (690/2010) tarkoitettuun rekisteriin,
jäljempänä *kalastus alusrekisteri*. Jos kysees-
sä on luonnollinen henkilö, tämän tulee olla
rekisteröitynyt ammattikalastajaksi.

Vakuutustuen maksamisen edellytyksenä
on, että tuen saaja on oikeutettu vakuutus-
korvaukseen 1 momentissa tarkoitettun va-
kuutus sopimuksen perusteella. Vakuutustuki
maksetaan tuen saajalle osana kalastusvakuu-
tuslaitoksen suorittamaa vakuutus korvausta.

Vakuutus sopimusta koskevista edellytyksistä, kalastusvakuutuslaitosten hyväksymisestä ja korvauksen hakemisesta valtiolta säädetään 3 luvussa.

5 §

Vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset

Vakuutustukea maksetaan sellaisen vahingon perusteella, joka on syntynyt voimakkaan myrskyn, karikkoisen rannikon, lumi- tai jääolosuhteiden taikka hylkeiden tai merimetsojen aiheuttamana:

1) Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä;

2) kalastusalusrekisteriin merkityillä aluksilla käytettäville pyyntivälineille, kalastusalusrekisterissä rannikkoalusten ryhmään merkityille aluksille taikka talvikalastuksessa käytettäville pyynti-, kulku- ja kuljetusvälineille;

3) satamassa, ankkurissa, telakalla, kalastustapahtuman aikana, pyynti- tai kalankuljetusmatkalla taikka ihmishenkiä pelastettaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuutustuen piiriin kuuluvista vahingoista, pyyntivälineistä, kalastustapahtumista ja pyyntimatkoista sekä vahingon aiheuttaneista luonnonolosuhteista.

6 §

Tuen epääminen

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja on lainvoimaisella ratkaisulla tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta. Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet sen kalenterivuoden aikana, jona rikkomus on tapahtunut.

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja:

1) on aiheuttanut tahallisesti vahinkotapahtuman tai huolimattomuudellaan olennaisesti myötävaikuttanut sen syntyyn;

2) on vaikuttanut vahingon suuruuteen laiminlyömällä vakuutuskohteen pelastustyöt tai käyttämällä vakuutuksen kohteena olevaa alusta tai pyyntivälinettä sen tavanomaisesta käyttötarkoituksesta tai -tavasta poikkeavalla tavalla;

3) ei ole täyttänyt 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua liikevaihtoa koskevaa edellytystä.

7 §

Vakuutustuen määrä

Vakuutustukea maksetaan määrä, joka vastaa 40 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Jos vahinko on aiheutunut rannikkoalukselle tai veneelle taikka erityisen arvokkaalle pyyntivälineelle, tukea maksetaan kuitenkin määrä, joka vastaa 90 prosenttia vahingon todellisesta suuruudesta. Vakuutustukea ei makseta siltä osin kuin kalastusvakuutuslaitoksen on mahdollista saada takautumisoikeuden perusteella korvausta kolmannelta taholta. Jos vakuutuskorvausta alennetaan vakuutus sopimuksen ehdoissa määrättyllä perusteella, tukea maksetaan kuitenkin enintään edellä mainittu osuus alennettua vakuutus korvauksen määrästä. Jos vakuutus korvaus evätään kokonaisuudessaan vakuutustuen saajan toiminnasta johtuvalla perusteella, tukea ei makseta.

Vakuutustukea ei makseta, jos sen määrä vahinkotapahtumaa kohden olisi enintään 100 euroa. Tätä määrää laskettaessa vahinkotapahtumana pidetään kaikkia saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana aiheutuneita vahinkoja. Jos vahingon tapahtumahetkeä on mahdotonta todentaa, vahinkotapahtumana pidetään saman kalastustapahtuman, pyyntimatkan, kalankuljetusmatkan tai pelastustehtävän aikana todettuja vahinkoja. Jos kysymys on verkoille aiheutuneista vahingoista, edellä tarkoitettua määrää laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon yhden kalenterivuoden aikana tapahtuneet vahingot.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin erityisen arvokkaina pidettävistä pyyntivälineistä.

8 §

Selvitys vahinkotapahtumasta

Vakuutustuen saaja on velvollinen esittämään selvityksen vahingon olosuhteista, määrästä ja muista vahinkotapahtumaan liittyvistä tuen maksamisen edellytyksistä. Selvitys on esitettävä ilman aiheetonta viivytyttä.

Selvitys toimitetaan kalastusvakuutuslaitokselle, joka on velvollinen säilyttämään vahinkotapahtumaa koskevat tiedot ja asiakirjat 10 vuotta vakuutuskorvauksen maksamisesta.

3 luku

Kalastusvakuutuslaitosta koskevat vaatimukset

9 §

Vakuutussopimusta koskevat edellytykset

Tässä laissa tarkoitettuun vakuutussopimukseen sovelletaan vakuutussopimuslakia (543/1994), jollei jäljempänä toisin säädetä. Kalastusvakuutuslaitoksen on hyväksyttävä vakuutuksenottajaksi jokainen tässä laissa säädetty vakuutustuen saajaa koskevat edellytykset täyttävä taho. Vakuutuslaitos voi kieltäytyä sopimuksen tekemisestä, jos tuen saaja on olennaisesti rikkonut vakuutustuen tai vakuutussopimuksen ehtoja kahden edeltävän kalenterivuoden aikana siten, että sopimus on irtisanottu, tai muutoin on perusteltua syytä epäillä, ettei tuen saaja täytä vakuutussopimuksesta aiheutuvia velvoitteitaan.

Vakuutuksen on katettava kaikki 5 §:ssä säädetty edellytykset täyttävät vahinkotapahtumat sekä vakuutuksenottajan käyttökelpoiset samaan pyydyslajiin kuuluvat kalastusvälineet ja rannikkoalukset niiden täydestä arvosta. Jos vakuutusta haetaan rannikkoalukselle, edellytyksenä on, että alus on katsastettu, tai jos aluksen kokonaispituus on alle 10 metriä, muu luotettava selvitys aluksen kunnosta.

Tuen saajalta perittävän vakuutusmaksun tulee olla kohtuullinen. Kalastusvakuutuslai-

toksen on vakuutusmaksuja määriteltessään otettava huomioon tuen hallinnointiin liittyvät välttämättömät kustannukset sekä tuen määrään perustuva kalastusvakuutuslaitoksen riskin aleneminen.

Vakuutussopimus on voimassa kalenterivuoden kerrallaan. Sopimuksen voimassaolo jatkuu ilman toimenpiteitä, jollei kumpikaan osapuoli irtisano sopimusta viimeistään 15 päivänä joulukuuta. Sopimus on irtisanottava, jos vakuutustuen ehtojen muuttaminen tai kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän peruuttaminen edellyttää vakuutussopimuksen päättämistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä samaan pyydyslajiin kuuluvista kalastusvälineistä sekä sellaisten vakuutuskohteiden kunnosta, jotka on otettava vakuutuksen piiriin.

10 §

Kalastusvakuutuslaitoksen hyväksyminen

Kalastusvakuutuslaitokseksi voidaan hyväksyä sellainen vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettu vakuutusyhdistys tai vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettu vakuutusyhtiö taikka ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettu ulkomaisen vakuutusyhtiön Suomessa sijaitseva sivuliike, jolla on vakuutustukea koskevien tehtävien hoitamiseksi tarvittavat taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset. Hyväksynnän edellytyksenä on lisäksi, että hakija osoittaa tarjoavansa vakuutuksia sellaisin ehdoin, että 9 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät ja että vakuutuskorvauksen perusteella voidaan maksaa vakuutustukea.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus päättää hakijan hyväksymisestä toimimaan kalastusvakuutuslaitoksena. Päätös tehdään hakemuksesta, josta on käytävä ilmi hyväksymisen edellytysten kannalta tarpeelliset tiedot. Päätökseen voidaan ottaa vakuutustuen hallinnoimiseen liittyviä ehtoja, jos se on tarpeen yhdenmukaisten menettelyjen varmistamiseksi kalastusvakuutuslaitoksissa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi peruuttaa kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän, jos hyväksymisen edellytykset

eivät enää täyty. Ennen hyväksynnän peruuttamista tulee vakuutuslaitokselle antaa mahdollisuus kohtuullisessa ajassa korjata virhe, jos korjaaminen on mahdollista. Peruuttamista koskeva päätös tulee voimaan välittömästi seuraavan kalenterivuoden tammikuun 1 päivänä.

11 §

Kalastusvakuutuslaitoksen avustamis- ja tiedonantovelvollisuus

Kalastusvakuutuslaitoksen on vahinkotapahtumaa selvittäessään otettava huomioon valtion etu vakuutustuen maksajana ja viivytystä saatettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietoon epäily mahdollisista tukeen liittyvistä väärinkäytöksistä.

Kalastusvakuutuslaitoksen on ilmoitettava hyvissä ajoin ennakolta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sellaisista muutoksista, jotka koskevat vakuutussopimuksen ehtoja, vakuutusmaksuja tai muita olosuhteita, joilla voi olla merkitystä kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän kannalta.

Kalastusvakuutuslaitoksella on velvollisuus ilmoittaa arvoltaan 50 000 euroa ylittävistä vahingoista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ennen korvauksen maksamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on varattava tilaisuus tarkastaa vahinko ennen korvauksen suorittamista. Kalastusvakuutuslaitoksen on avustettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta tarkastuksessa antamalla tietoja ja asiantuntija-apua.

Kalastusvakuutuslaitoksella on velvollisuus yksilöidystä pyynnöstä luovuttaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sellaisia tuen saajaa ja vakuutuskohdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä vakuutustuen maksamisen edellytysten selvittämiseksi ja valvomiseksi.

Kalastusvakuutuslaitoksen tiedonantovelvollisuus koskee myös salassa pidettäviä tietoja. Tietoja ei saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon ne on viranomaiselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi luovutettu.

12 §

Vakuutustukea koskeva päätös

Kalastusvakuutuslaitoksen on vakuutusso-
pimusta koskevassa asiassa annettava haki-
jalle tämän pyynnöstä kirjallinen päätös.

Kalastusvakuutuslaitos antaa vakuutuskor-
vausta koskevassa asiassa hakijalle kirjallisen
päätöksen. Jos vakuutuskorvauksen osana
maksetaan tukea, päätöksestä on käytävä ilmi
tuen osuus korvauksesta.

13 §

Korvauksen hakeminen valtiolta

Kalastusvakuutuslaitoksen on kirjallisesti
haettava valtiolta korvausta tässä laissa tar-
koitettujen vakuutuskorvausten osana mak-
samistaan tuista. Hakemus voidaan tehdä
enintään kahdesti vuodessa. Jos yhteen va-
hinkotapahtumaan sisältyvän vahingon suu-
ruus ylittää 50 000 euroa, kalastusvakuutus-
laitos voi hakea ennakkoa.

Hakemus osoitetaan elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskukselle. Hakemukseen on lii-
tettävä selvitys tuen saajista, tukeen oikeutta-
vien vahinkojen perusteella maksetuista kor-
vauksista ja niihin sisältyvän tuen osuudesta
tai tarvittavan ennakon määrästä sekä kuvaus
vahinkotapahtumista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa
tarkempia säännöksiä korvauksen hakemi-
sessa ja maksamisessa noudatettavasta me-
nettelystä.

14 §

*Kalastusvakuutuslaitoksen tehtävien hoita-
minen*

Kalastusvakuutuslaitoksen on tässä laissa
säädettyjä tehtäviä hoitaessaan noudatettava,
mitä hallintolaissa (434/2003), sähköisestä
asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa
laissa (13/2003), kielilaissa (423/2003) ja vi-
ranomaisten toiminnan julkisuudesta anne-
tussa laissa (621/1999) säädetään.

Kalastusvakuutuslaitoksen palveluksessa olevaan henkilöön tai luottamustehtävää hoitavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä tämän hoitaessa vakuutustukeen liittyviä tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

15 §

Kalastusvakuutuslaitoksen ohjaus ja valvonta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa ja valvoo kalastusvakuutuslaitoksia niiden hoitaessa tässä laissa säädettyjä tehtäviä. Muusta kalastusvakuutuslaitosten valvonnasta säädetään 10 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on oikeus suorittaa tarkastus kalastusvakuutuslaitoksen toimitiloissa. Tarkastus voi koskea kaikkia tiloja ja tietoja, jotka ovat merkityksellisiä hyväksynnän edellytysten ja vakuutustuen asianmukaisen hallinnon valvomiseksi. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

4 luku

Erinäiset säännökset

16 §

Tuen saajan valvonta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on oikeus suorittaa vakuutustuen edellytysten ja määrän toteamiseksi tai valvomiseksi tarkastus tuen saajan aluksella sekä tiloissa, joita käytetään kalastukseen liittyvän elinkeinotoiminnan harjoittamiseen. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskussella on oikeus saada tarkastuksen suorittamiseksi tarvittavat tiedot ja asiakirjat maksutta sekä ottaa vahinkotapahtumaa koskeva aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen päämäärän saavuttaminen tätä edellyttää. Aineisto tulee

viipymättä palauttaa, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

17 §

Tuen takaisinperintä

Perusteetta tai liikaa maksettu tuki peritään takaisin vakuutustuen saajalta, jos:

1) tuen saajaa ja vahinkotapahtumaa koskevat edellytykset eivät ole täyttyneet;

2) vahinkotapahtuman perusteella on maksettu tukea, johon tuen saajalla ei 6 §:n mukaan ollut oikeutta;

3) Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Takaisinperittävälle määrälle on suoritettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa on suoritettava vakuutuskorvauksen maksupäivästä takaisinperittävän määrän takaisinmaksuun saakka. Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa takaisinperittävälle määrälle ei lasketa korkoa siltä ajanjaksolta, jonka rikkomusasian käsittely on vireillä viranomaisessa.

Jos takaisinperittävää määrää ei makseta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyinä eräpäivinä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

18 §

Takaisinperinnän menettelyt

Tuen takaisinperinnästä päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Päätöksellä vahvistetaan takaisinperittävä määrä, 17 §:n 2 momentissa tarkoitettu korko sekä niiden suorittamiselle asetettava eräpäivä.

Takaisinperintää koskeva päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sai tiedon takaisinperinnän perusteesta ja viimeistään kymmenen vuoden kuluttua vakuutuskorvauksen maksamisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanosta. Takaisinperintäpäätös voidaan ulosottotoimin panna täytäntöön sen jälkeen, kun

päätös on saanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoon sovelletaan, mitä ulosottokaaressa (705/2007) säädetään.

19 §

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tässä laissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle säädettyjä tehtäviä hoitaa kaikkien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueella Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Muut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joiden toimialue rajautuu Suomen merialueen rannikkoon, antavat virka-apua toimialueellaan 11 §:n 3 momentissa tarkoitettujen vahinkotapahtumien toteamiseksi tehtävissä tarkastuksissa sekä 16 §:ssä tarkoitetuissa tarkastuksissa.

20 §

Muutoksenhaku

Kalastusvakuutuslaitoksen 12 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vakuutuksen ottaja voi tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä. Jos samaa vahinkotapahtumaa koskeva asia on vireillä muussa valituselimessä tai tuomioistuimessa, oikaisuvaatimuksen käsittely on keskeytettävä kunnes edellä tarkoitettu asia on ratkaistu.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettava päätös voi koskea ainoastaan 4—6 §:ssä säädettyjä tuen myöntämisen edellytyksiä. Päätöksessä ei oteta kantaa vahingon korvattuuteen vakuutus SOPIMUSEHTOJEN perusteella eikä muihin kalastusvakuutuslaitoksen sopimukseen perustuviin velvollisuuksiin. Päätös annetaan tiedoksi hakijalle ja asianomaiselle kalastusvakuutuslaitokselle.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa

hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valitus ei estä kalastusvakuutuslaitoksen hyväksynnän peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa.

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

21 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .Tässä laissa tarkoitettua vakuutustukea voidaan kuitenkin myöntää ja maksaa vasta 1 päivästä tammikuuta 2014 alkaen.

Tällä lailla kumotaan kalastusvakuutusyhdistyksistä annettu laki (331/1958), jäljempänä *kalastusvakuutusyhdistyslaki*.

22 §

Aikaisemman lain mukaisia vakuutus SOPIMUKSIA ja niihin perustuvia avustuksia koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt kalastusvakuutusyhdistyslain mukaiset vakuutus SOPIMUKSET on irtisanottava päättymään viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013. Niiden perustella maksettaviin valtionavustuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain tultua voimaan kalastusvakuutusyhdistys voi tehdä vakuutus SOPIMUKSIA kalastusvakuutusyhdistyslaissa säädettyillä edellytyksillä siten, että sopimuksen voimassaolo päättyy viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2013. Tällaisten sopimusten perusteella maksettuihin korvauksiin voidaan maksaa kalastusvakuutuslaissa säädettyä avustusta, jos vahinko on tapahtunut sopimuksen voimassa ollessa ja edellytykset täyttyvät.

23 §

Valtionapurahastoa koskevat siirtymäjärjestykset

Kalastusvakuutusyhdistyslain 13 §:ssä tarkoitettuun valtionapurahastoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jollei jäljempänä toisin säädetä. Jos kalastusvakuutusyhdistys hyväksytään 10 §:n nojalla kalastusvakuutuslaitokseksi, valtionapurahastoa ei palauteta valtiolle ja sen hallintoihin sovelletaan, mitä kalastusvakuutusyhdistyslain 13 §:ssä säädetään. Jos kalastusvakuutusyhdistykset yhdistyvät, kalastusvakuutusyhdistys muutetaan keskinäiseksi vakuutusyhtiöksi tai kalastusvakuutusyhdistys siirtää vakuutuskantansa toiselle 10 §:n 1 momentissa tarkoitetulle toimijalle, valtionapurahastot tuottoineen siirtyvät sijaan tulleen toimijan hallintaan edellyttäen, että tämä hyväksytään kalastusvakuutuslaitokseksi.

Valtionapurahastosta saatua tuottoa ei kuitenkaan 1 päivästä tammikuuta 2014 lähtien saa käyttää kalastusvakuutuslaitoksen tavan-

omaisen toiminnan rahoittamiseen. Tuotto, joka kertyy mainitun päivän jälkeen, on tilitettävä vuosittain valtiolle siltä osin kuin sitä ei käytetä johonkin seuraavista tarkoituksista:

1) kaikkien kalastusvakuutuslaitosten henkilökunnalle tai luottamushenkilöille avoin koulutus, joka koskee tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista;

2) vakuutustukea koskeva tiedottaminen ja koulutus, joka on avoin kaikille vakuutusosittajille;

3) 13 §:ssä tarkoitettujen hakemusten tekemisestä aiheutuvat hallinnolliset kustannukset henkilökunnan palkkakustannuksia tai luottamushenkilöiden palkkioita lukuun ottamatta;

4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen avustaminen tuen saajan tai vahinkotapahtumien tarkastuksessa.

Jos kalastusvakuutuslaitos lopettaa toimintansa tai sen hyväksyntä peruutetaan, kalastusvakuutuslaitoksen on palautettava ennen toiminnan lopettamista tai viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hyväksynnän peruuttamisesta valtionapurahaston arvo valtiolle sekä edellä tarkoitettu tuotto.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*